

1. ถ้าเป็นคำเสนอทำแก่บุคคลผู้อยู่เฉพาะหน้า ให้ตอบตาม ป.พ.พ. มาตรา 356
2. ถ้าเป็นคำเสนอทำแก่ผู้อยู่ห่างโดยระยะทาง ให้ตอบตาม ป.พ.พ. มาตรา 361 วรรคแรก
3. ถ้าผู้เสนอได้แสดงเจตนา หรือตามปกติประเพณีไม่จำเป็นต้องมีคำบอกกล่าวสนอง ให้ตอบตาม ป.พ.พ. มาตรา 361 วรรคสอง.

ภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2519

ข้อ 1. คำถาม

นายมิ่งกู้เงินจากนายขวัญห้าหมื่นบาท เพื่อเอาไปค้ำสินค้ำหนีภาษีลักลอบนำเข้าราชอาณาจักรโดยนายขวัญก็รู้ว่านายมิ่งจะเอาเงินก้อนนั้นไปค้ำสินค้ำหนีภาษีดังกล่าว เช่นนี้ สัญญากู้เงินระหว่างนายมิ่งกับนายขวัญมีผลใช้บังคับได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

ถ้าต่อมาภายหลังนายมิ่งทำหนังสือให้สัตยาบันแก่นายขวัญว่า ดนยอมจะใช้เงินที่กู้ไป พร้อมทั้งดอกเบี้ยให้แก่นายขวัญ เช่นนี้ นายขวัญจะมีสิทธิเรียกร้องให้นายมิ่งชำระหนี้เงินกู้ พร้อมทั้งดอกเบี้ยให้แก่ตนได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

แนวคำตอบ

ตอนที่ 1

หลักกฎหมาย มาตรา 113 บัญญัติว่า “การใดมีวัตถุประสงค์ประสงค์เป็นการต้องห้ามชัดเจนโดยกฎหมาย.....การนั้นท่านว่าเป็นโมฆกรรม”

วินิจฉัย ตามปัญหา การทำนิติกรรมในรูปสัญญากู้เงินนั้น นายมิ่งและนายขวัญรู้กันอยู่ว่าเพื่อเอาเงินที่ก้อนนั้นไปค้ำสินค้ำหนีภาษีจึงเป็นกรณีที่ “สาเหตุ” ที่ผลักดันหรือจูงใจให้ทำนิติกรรม คือการเอาเงินที่ก้อนนั้นไปค้ำสินค้ำหนีภาษีเป็นสาระสำคัญในลักษณะแห่งวัตถุประสงค์ของนิติกรรม “สาเหตุ” นั้น จึงขึ้นมาสู่ระดับเป็น “ประโยชน์สุดท้าย” หรือ “วัตถุประสงค์” ของนิติกรรม

ดังนั้น จึงถือได้ว่า นิติกรรมในรูปสัญญากู้เงินที่นายมิ่งและนายขวัญทำขึ้นในกรณีที่ มี “วัตถุประสงค์” เพื่อเอาเงินที่ก้อนนั้นไปค้ำสินค้ำหนีภาษี ซึ่งเป็นการต้องห้ามชัดเจนโดยกฎหมาย นิติกรรมในรูปสัญญากู้เงินที่นายมิ่งและนายขวัญทำขึ้นจึงตกเป็นโมฆะ

ดังนั้น สัญญากู้เงินระหว่างนายมิ่งและนายขวัญจึงไม่มีผลใช้บังคับกันแต่อย่างใด

ตอนที่ 2

หลักกฎหมาย มาตรา 134 บัญญัติว่า “โมฆกรรมนั้น ไม่อาจให้สัตยาบันแก่กันได้”
 วินิจฉัย ตามปัญหา เมื่อนิติกรรมในรูปสัญญากู้เงินที่นายมิ่งและนายขวัญทำขึ้นนั้น ตกเป็นโมฆะ ย่อมเป็นอันเสียเปล่าไป ไม่อาจมีการให้สัตยาบันแก่กันได้เลย ถึงแม้ต่อมาภายหลัง นายมิ่งทำหนังสือให้สัตยาบันแก่นายขวัญว่าตนยอมจะชำระเงินที่กู้ไปพร้อมทั้งดอกเบี้ยคืนให้แก่ นายขวัญก็ไม่มีผลทำให้นิติกรรมที่เป็นโมฆะนั้นกลับกลายเป็นนิติกรรมที่ใช้บังคับได้แต่อย่างใด ดังนั้น นายขวัญไม่มีสิทธิเรียกร้องให้นายมิ่งชำระหนี้เงินกู้พร้อมทั้งดอกเบี้ยแก่ตน.

ข้อ 2. คำถาม

นายแสงเป็นผู้บรรลุนิติภาวะแล้ว ได้ทำสัญญาเช่าบ้านจากเด็กชายไสผู้เยาว์โดยนายสด บิดาของเด็กชายไสได้รู้เห็นยินยอมด้วย ต่อมาในระหว่างที่นายสดเดินทางไปทำธุรกิจที่ต่างประเทศ นายแสงได้เขียนหนังสือบอกกล่าวเลิกสัญญาเช่าแล้วใช้ให้นายแก้วถือหนังสือนั้นไป มอบแก่เด็กชายไส เมื่อนายแก้วได้นำหนังสือนั้นไปมอบแก่เด็กชายไส เด็กชายไสยังไม่ยอม เลิกสัญญาและเรียกเก็บค่าเช่าจากนายแสงต่อไปอีก

ดังนี้ ให้ท่านวินิจฉัยว่านายแสงจะยกการแสดงเจตนาบอกเลิกสัญญาของตนขึ้นเป็น ข้อต่อสู้เด็กชายไสได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

แนวคำตอบ

หลักกฎหมาย มาตรา 131 บัญญัติว่า “ถ้าคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งเมื่อได้รับการแสดงเจตนา นั้นเป็นผู้เยาว์.....การแสดงเจตนา นั้น ท่านห้ามมิให้ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คู่กรณีนั้น แต่ความข้อนี้ ท่านมิให้ใช้บังคับหากปรากฏว่า ผู้แทนโดยชอบธรรมได้รู้ด้วยแล้ว”

วินิจฉัย ตามปัญหา นายแสงได้แสดงเจตนาบอกเลิกสัญญาเช่าต่อเด็กชายไสผู้เยาว์ ในระหว่างที่นายสดบิดาของเด็กชายไสเดินทางไปทำธุรกิจที่ต่างประเทศ จึงเป็นกรณีที่ผู้แทน โดยชอบธรรมของผู้เยาว์มิได้รู้เห็นการแสดงเจตนาต่อผู้เยาว์นั้นด้วย การแสดงเจตนา นั้นจึงต้อง ห้ามมิให้ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ผู้เยาว์

ดังนั้น เมื่อเด็กชายไสผู้เยาว์ยังไม่ยอมเลิกสัญญาเช่าและเรียกเก็บค่าเช่าจากนายแสง ต่อไปอีก นายแสงจะยกการแสดงเจตนาบอกเลิกสัญญาของตนขึ้นเป็นข้อต่อสู้เด็กชายไส ไม่ได้.

ข้อ 3. คำถาม

บุคคลผู้เป็นคู่กรณีในการทำนิติกรรมซึ่งมีสิทธิให้สัตยาบันแก่โมฆียกรรม เริ่มมีสิทธิให้สัตยาบันแก่โมฆียกรรมตั้งแต่เมื่อใด จงอธิบาย

แนวคำตอบ

จาก ป.พ.พ. มาตรา 141 บัญญัติว่า “ในการให้สัตยาบันแก่โมฆียกรรมนั้น ท่านว่า สัตยาบันจะสมบูรณ์ก็แต่เมื่อทำให้ภายหลังเวลาที่มูลเหตุให้เป็นโมฆียะนั้นได้สูญสิ้นไปแล้ว

บุคคลผู้ที่ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ ถ้าได้มารู้เห็นซึ่งโมฆียกรรมเช่นว่านี้ เมื่อตนได้กลับเป็นผู้มีความสามารถแล้ว จะให้สัตยาบันได้ต่อภายหลังเวลาที่ได้รู้เช่นนั้น”

บุคคลผู้เป็นคู่กรณีในการทำนิติกรรมที่เป็นโมฆียะ คือบุคคลซึ่งมีความบกพร่องในเรื่องความสามารถหรือในเรื่องการแสดงเจตนาทำนิติกรรมซึ่งทำให้นิติกรรมเป็นโมฆียะนั้นเอง อันได้แก่ผู้ไร้ความสามารถและผู้ซึ่งแสดงเจตนาโดยบกพร่องหรือโดยวิปริต

“ภายหลังเวลาที่มูลเหตุให้เป็นโมฆียะนั้นได้สูญสิ้นไปแล้ว” หมายความว่า เมื่อความบกพร่องในเรื่องความสามารถหรือในการแสดงเจตนาทำนิติกรรม ซึ่งทำให้นิติกรรมเป็นโมฆียะนั้นได้สูญสิ้นหรือได้ผ่านพ้นไปแล้ว

ดังนั้น บุคคลผู้เป็นคู่กรณีในการทำนิติกรรมที่เป็นโมฆียะ จะให้สัตยาบันได้เมื่อใดนั้น จึงต้องแยกพิจารณาดังต่อไปนี้

(1) ผู้เยาว์จะให้สัตยาบันได้ต่อเมื่อมูลเหตุให้เป็นโมฆียะได้สูญสิ้นไปแล้ว คือเมื่อผู้เยาว์ได้กลายเป็นผู้บรรลุนิติภาวะแล้วไม่ว่าจะเป็นโดยการที่มีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ หรือโดยได้ทำการสมรสแล้วโดยชอบด้วยกฎหมายก็ตาม

(2) คนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ จะให้สัตยาบันได้ ต่อเมื่อมีคำสั่งของศาลให้เพิกถอนคำสั่งเดิมที่ได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถซึ่งถือว่าได้กลับเป็นผู้มีความสามารถแล้ว และได้รู้เรื่องการทำนิติกรรมนั้นแล้วด้วย

(3) บุคคลวิกลจริตซึ่งศาลไม่ได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ เมื่อมูลเหตุให้เป็นโมฆียะสูญสิ้นไปแล้วคือเมื่อหายจากวิกลจริตแล้วก็ให้สัตยาบันแก่นิติกรรมที่ได้ทำไปในขณะวิกลจริตได้

(4) ผู้ซึ่งได้แสดงเจตนาไปโดยสำคัญผิดในคุณสมบัติของบุคคลหรือทรัพย์สินตาม

มาตรา 120 เมื่อได้รับความจริงว่าตนได้แสดงเจตนาไปโดยสำคัญผิดแล้ว ก็ให้สัตยาบันแก่โมฆียกรรมนั้นได้

(5) ผู้ซึ่งได้แสดงเจตนาโดยถูกกลั่นแกล้ง เมื่อรู้ความจริงว่าได้แสดงเจตนาไปเพราะถูกกลั่นแกล้งแล้ว ก็ให้สัตยาบันได้

(6) ผู้ซึ่งได้แสดงเจตนาโดยถูกข่มขู่ ย่อมให้สัตยาบันได้เมื่อพ้นจากภาวะการถูกข่มขู่แล้ว.

ข้อ 4. คำถาม

นายนิคตกลงขายรถยนต์คันที่ตนใช้อยู่ให้แก่นายน้อยในราคา 50,000 บาท โดยมีเงื่อนไขว่า สัญญาซื้อขายนี้มีผลต่อเมื่อนายนิกย้ายไปอยู่จังหวัดลำปางแล้ว แต่ก่อนที่นายนิกจะย้ายไปอยู่จังหวัดลำปาง รถยนต์ของนายนิกถูกชนเสียหายโดยมิใช่ความผิดของนายนิก

ดังนี้ เมื่อนายนิกย้ายไปอยู่จังหวัดลำปางแล้ว นายน้อยจะมีสิทธิตามกฎหมายอย่างไรบ้าง

แนวคำตอบ

จาก ป.พ.พ. มาตรา 371 วรรคสอง บัญญัติว่า

“ถ้าทรัพย์สินนั้นเสียหายเพราะเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งอันจะโทษเจ้าหนี้มิได้ และเมื่อเงื่อนไขนั้นสำเร็จแล้ว เจ้าหนี้จะเรียกให้ชำระหนี้โดยลดส่วนอันตนจะต้องชำระตอบแทนนั้นลงหรือเลิกสัญญานั้นเสียก็ได้ แล้วแต่จะเลือก”

กรณีตามปัญหา นายนิคตกลงขายรถยนต์คันที่ตนใช้อยู่ให้แก่นายน้อยในราคา 50,000 บาท โดยมีเงื่อนไขว่า สัญญาซื้อขายนี้มีผลต่อเมื่อนายนิกย้ายไปอยู่ที่จังหวัดลำปางแล้ว กรณีนี้อยู่ในบังคับของ ป.พ.พ. มาตรา 371 กล่าวคือ สัญญาซื้อขายระหว่างนายนิคและนายน้อยนี้เป็นสัญญาต่างตอบแทนที่มีเงื่อนไขบังคับก่อนและเป็นการโอนทรัพย์สินในทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง ซึ่งมีรถยนต์ของนายนิคเป็นวัตถุแห่งสัญญา แต่ในระหว่างที่เงื่อนไขยังไม่สำเร็จ รถยนต์คันนี้ถูกทำให้เสียหายโดยมิใช่ความผิดของนายน้อยเจ้าหนี้ และเมื่อเงื่อนไขสำเร็จแล้ว กล่าวคือนายนิกย้ายไปอยู่จังหวัดลำปางแล้ว นายน้อยเจ้าหนี้จึงมีสิทธิเลือกที่จะเรียกให้นายนิกส่งมอบรถยนต์คันนั้นให้โดยลดส่วนราคาารถยนต์อันตนต้องชำระตอบแทนนั้นลง ตามส่วนแห่งความเสียหายของรถยนต์คันนั้น หรือนายน้อยจะบอกปฏิเสธไม่ซื้อรถยนต์ของนายนิคก็ได้ แล้วแต่จะเลือก

แต่นายน้อยเจ้าหนี้ไม่มีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนใด ๆ จากนายนิคลูกหนี้ เพราะ ต้นเหตุแห่งความเสียหายนั้นไม่ได้เกิดจากความผิดของนายนิคลูกหนี้.

ภาค 1 ปีการศึกษา 2520

ข้อ 1. คำถาม

การนิ่งเสียของผู้ทำนิติกรรม โดยไม่ไขข้อความจริงหรือข้อมูลสมบัติอันใดอันหนึ่งซึ่ง คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งมิได้รู้นั้น จะถือว่าเป็นกลล่อฉลในทางกฎหมายได้หรือไม่ ให้อธิบาย

แนวคำตอบ

ตอบตาม ป.พ.พ. มาตรา 124

และจะถือว่าเป็นกลล่อฉลในทางกฎหมายได้ ต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์สำคัญ 2 ประการคือ

ก. ต้องเป็นการทำนิติกรรมสองฝ่าย

ข. พิสูจน์ได้ว่า ถ้ามิได้นิ่งเสียเช่นนั้น นิติกรรมอันนั้นก็จะมีได้ทำขึ้น.

ข้อ 2. คำถาม

นายแก้วทำหนังสือสัญญาเช่าบ้านของนายดินโดยไม่มีกำหนดเวลาเช่า ต่อมานายดิน ต้องการเช่าอยู่ในบ้านของตน นายดินจึงส่งหนังสือบอกกล่าวเลิกการเช่าโดยทางไปรษณีย์ลง ทะเบียนตอบรับถึงนายแก้ว 3 แห่งคือ ที่บ้านของนายแก้ว ที่บ้านเช่า และที่โรงรับจำนำของ นายแก้ว แต่หนังสือถูกส่งกลับคืนมา ฉบับหนึ่งพนักงานไปรษณีย์สลักหลังว่า “ผู้รับไม่อยู่ ไม่มีใครรับแทนส่งไม่ได้ คืน” อีกฉบับหนึ่งสลักหลังว่า “ผู้รับไม่อยู่ คนในบ้านไม่รับแทน ส่งไม่ได้คืน” และอีกฉบับหนึ่งสลักหลังว่า “ผู้รับไม่อยู่ไม่มีใครรับแทน ส่ง 3 ครั้งแล้ว ส่ง ไม่ได้คืน”

ดังนี้ หนังสือการแสดงเจตนาบอกเลิกสัญญาเช่าของนายดินจะมีผลในทางกฎหมาย เพียงใด

แนวคำตอบ

ก. ตามข้อความที่สลักหลังในหนังสือบอกเลิกสัญญาเช่าทางไปรษณีย์ลงทะเบียนของ

นายดินทั้ง 3 ฉบับ แสดงว่ามีผู้รับ แต่ไม่ยอมรับแทน ฉะนั้น การที่นายดินส่งหนังสือให้แก่ นายแก้วไม่ได้ จึงเป็นเพราะนายแก้วหลีกเลี่ยง ไม่ยอมรับเอง

ข. หนังสือการแสดงเจตนาบอกเลิกสัญญาเช่าของนายดิน ถือได้ว่าได้ไปถึงนายแก้ว และมีผลนับแต่เวลาที่หนังสือของนายดินไปถึงนายแก้วเป็นต้นไปแล้ว ตามบทบัญญัติของ ป.พ.พ. มาตรา 130 วรรค 1

ค. ตาม ป.พ.พ. มาตรา 130 วรรค 1 นั้น ไม่จำเป็นว่านายแก้วจะได้ทราบข้อความใน หนังสือของนายดินหรือไม่ เพียงแต่ไปถึงก็มีผลในทางกฎหมายแล้ว (คำพิพากษาฎีกาที่ 1806/2512).

ข้อ 3. คำถาม

ก) เงื่อนไข คืออะไร

ข) ในกรณีใดบ้าง เงื่อนไขที่กำหนดไว้ในนิติกรรมเป็นเงื่อนไขที่ไม่สมบูรณ์

แนวคำตอบ

ก) มาตรา 144 บัญญัติว่า “ข้อความใดอันบังคับไว้ให้นิติกรรมเป็นผล ต่อเมื่อมีเหตุการณ์อันใดอันหนึ่งขึ้นในอนาคตและไม่แน่นอน ข้อความเช่นนั้นท่านเรียกว่า เงื่อนไข”

ดังนั้น เงื่อนไข ก็คือข้อกำหนดในนิติกรรมซึ่งผู้ทำนิติกรรมกำหนดขึ้น เพื่อบังคับให้นิติกรรมเกิดผลหรือสิ้นผล ในเมื่อมีเหตุการณ์อันใดอันหนึ่งเกิดขึ้นในอนาคตและไม่แน่นอน

จากบทนิยามคำว่า “เงื่อนไข” ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าเหตุการณ์ที่จะกำหนดเป็นเงื่อนไขนั้น จะต้องเป็นเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและเป็นเหตุการณ์ที่ไม่แน่นอน

เหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต คือเหตุการณ์นั้นยังไม่ได้เกิดขึ้นในขณะที่ทำนิติกรรม ถ้าเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วในอดีตไม่เป็นเงื่อนไข

ตัวอย่าง ก. ตกลงจะให้เงินแก่ ข. 2,000 บาท โดยมีข้อกำหนดว่า จะให้เงินจำนวนดังกล่าวแก่ ข. ต่อเมื่อ ข. เรียนสำเร็จได้รับปริญญานิติศาสตรบัณฑิต ดังนี้ ข้อกำหนดนั้นเรียกว่า เงื่อนไข โดยเป็นเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เพราะในขณะที่ทำนิติกรรม ข. ยังเรียนไม่สำเร็จ

เหตุการณ์ในอนาคตนั้นต้องไม่แน่นอน คือเป็นเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้นก็ได้

ตัวอย่าง ก. ตกลงกับ ข. ว่า ก. จะซื้อที่ดินของ ข. ถ้าบิดาของ ก. ให้เงิน ก. 100,000 บาท ดังนี้เป็นเงื่อนไข เพราะการที่ ก. จะได้รับเงินจากบิดา 100,000 บาทหรือไม่ เป็นเหตุการณ์ที่ไม่แน่นอน

ข) ตามหลักทั่วไป คู่กรณีย่อมกำหนดเงื่อนไขในนิติกรรมให้เหมาะสมกับความต้องการได้เสมอ

แต่มีข้อยกเว้น ในบางกรณีที่เงื่อนไขซึ่งกำหนดไว้ในนิติกรรมเป็นเงื่อนไขที่ไม่สมบูรณ์ กล่าวคือ

1. นิติกรรมที่มีเงื่อนไขอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน มาตรา 150 บัญญัติว่า “นิติกรรมใดมีเงื่อนไขอันไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ดี ขัดขวางต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนก็ดี นิติกรรมนั้นท่านว่าเป็นโมฆะ”

ตัวอย่าง

ก. ตกลงจะขายรถยนต์ให้ ข. ในราคาเพียง 5,000 บาท แต่มีเงื่อนไขบังคับก่อนว่า ข. ต้องไปตีหัว ก. ให้แตกก่อน การตีหัวผู้อื่นนี้เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา จึงเป็นการกำหนดเงื่อนไขบังคับก่อนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย มีผลทำให้นิติกรรมตกเป็นโมฆะ ดังนั้นสัญญาที่ ก. จะขายรถยนต์ให้ ข. ในราคา 5,000 บาท จึงตกเป็นโมฆะหรือเสียเปล่าไป

2. นิติกรรมที่มีเงื่อนไขเป็นการอันพ้นวิสัย มาตรา 151 บัญญัติว่า “นิติกรรมใดมีเงื่อนไขบังคับก่อน และเงื่อนไขนั้นเป็นการอันพ้นวิสัย ท่านว่านิติกรรมนั้นเป็นโมฆะ

นิติกรรมใดมีเงื่อนไขบังคับหลังและเงื่อนไขนั้นเป็นการอันพ้นวิสัย ท่านว่านิติกรรมนั้นเป็นอันสมบูรณ์ปราศจากเงื่อนไข”

ตัวอย่าง

ก. ตกลงจะให้เงิน ข. 5,000 บาท ถ้า ข. จะวิ่งได้เร็วกว่ารถยนต์ ดังนี้เป็นการกำหนดเงื่อนไขบังคับก่อนซึ่งเป็นการพ้นวิสัย สัญญาที่ ก. จะให้เงิน ข. 5,000 บาท จึงตกเป็นโมฆะ

3. นิติกรรมที่มีเงื่อนไขบังคับก่อน และเป็นเงื่อนไขซึ่งจะสำเร็จหรือไม่ สุดแล้วแต่ความพอใจของลูกหนี้เท่านั้น มาตรา 152 บัญญัติว่า “นิติกรรมใดมีเงื่อนไขบังคับก่อน และเป็นเงื่อนไขอันจะสำเร็จได้หรือไม่สุดแล้วแต่ใจของฝ่ายลูกหนี้เท่านั้นไซ้ นิติกรรมนั้นท่านว่าเป็นโมฆะ”

ตัวอย่าง

ก. ตกลงจะขายนาฬิกาข้อมือให้ ข. ราคา 50 บาท โดยมีเงื่อนไขบังคับก่อนว่า จะขายให้ต่อเมื่อ ก. พอใจ ดังนี้ เป็นการ เติมนใจบังคับก่อนซึ่งจะสำเร็จหรือไม่แล้วแต่ความพอใจของ ก. ซึ่งเป็นลูกหนี้ (ในอันที่จะต้องส่งมอบนาฬิกาข้อมือให้ ข.) นิติกรรมในรูปสัญญาซื้อขายนาฬิกาข้อมือระหว่าง ก. และ ข. จึงตกเป็นโมฆะ

4. มีกฎหมายกำหนดไว้เฉพาะบางมาตรา หรือเฉพาะเรื่อง เช่น ในมาตรา 1613 วรรคแรก ซึ่งบัญญัติว่า “การสละมรดกจะทำแต่เพียงบางส่วนหรือทำโดยมีเงื่อนไขหรือเงื่อนไขไม่ได้”.

ข้อ 4. คำถาม

ถ้าสัญญาต่างตอบแทนมีวัตถุประสงค์ที่ประสงค์เป็นการก่อให้เกิดหรือโอนทรัพย์สินในทรัพย์สินเฉพาะสิ่งและทรัพย์สินนั้นสูญหรือเสียหายไปด้วยเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งอันจะโทษลูกหนี้ไม่ได้ไซ้ มีผลในกฎหมายแก่คู่สัญญาอย่างไรบ้าง ให้อธิบายและยกตัวอย่างประกอบ

แนวคำตอบ

ถ้าสัญญาต่างตอบแทนมีวัตถุประสงค์ที่ประสงค์เป็นการก่อให้เกิดหรือโอนทรัพย์สินในทรัพย์สินเฉพาะสิ่งและทรัพย์สินนั้นสูญหรือเสียหายไป โดยเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งอันจะโทษลูกหนี้ไม่ได้ไซ้ มีผลในกฎหมายแก่คู่สัญญา คือ การสูญหรือเสียหายนั้นตกเป็นพับแก่เจ้าหนี้ (มาตรา 370 วรรคแรก)

“การสูญหรือเสียหายตกเป็นพับแก่เจ้าหนี้” หมายความว่า เมื่อทรัพย์สินนั้นสูญหรือเสียหายไปด้วยเหตุอันจะโทษลูกหนี้ไม่ได้ เจ้าหนี้ยังต้องชำระหนี้ตอบแทนให้แก่ลูกหนี้ ถึงแม้การสูญหรือเสียหายนั้นทำให้เจ้าหนี้ไม่ได้รับชำระหนี้จากลูกหนี้ก็ตาม

ตัวอย่าง

ก. ตกลงขายม้าชื่อ “ลิวลม” ให้ ข. ในราคา 2,000 บาท ต่อมาฟ้าผ่าม้า “ลิวลม” ตาย อันเป็นเหตุที่โทษ ก. ไม่ได้ ดังนั้น ถึงแม้การที่ม้า “ลิวลม” ตายไป ทำให้ ข. เจ้าหนี้ (ในอันที่จะได้รับมอบม้า) ไม่ได้รับมอบม้าจาก ก. ลูกหนี้ก็ตาม ข. ก็ยังต้องชำระเงิน 2,000 บาทให้แก่ ก.

ภาค 2 ปีการศึกษา 2520

ข้อ 1. คำถาม

นายกุมภกทำสัญญาให้รถยนต์คันหนึ่งแก่นางสาวมีนา และได้ส่งมอบรถยนต์คันเรียบร้อยแล้ว ต่อมาภายหลัง นายกุมภกฟ้องเรียกรถยนต์คันนั้นคืนจากนางสาวมีนา โดยกล่าวอ้างและพิสูจน์ได้ว่า

- (ก) ในใจจริงนายกุมภกมิได้เจตนาให้ตามที่ได้แสดงออกมานั้นเลย กรณีหนึ่ง
  - (ข) ในขณะที่ทำสัญญานั้น นางสาวมีนาได้รู้จากนายมกรว่า ในใจจริงนายกุมภกมิได้เจตนาให้ตามที่ได้แสดงออกมานั้นเลย อีกกรณีหนึ่ง
- ในแต่ละกรณีดังกล่าว ถ้าท่านเป็นศาลจะพิพากษาอย่างไร

แนวคำตอบ

หลักกฎหมาย ป.พ.พ. มาตรา 117 บัญญัติไว้ว่า “การแสดงเจตนาใด แม้นใจจริงผู้แสดงจะมีได้เจตนาให้ตนต้องผูกพันตามที่ตนได้แสดงออกมานั้นก็ดี ท่านว่าหาเป็นมูลทำให้การแสดงเจตนาอันตกเป็นโมฆะไม่ เว้นแต่คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งจะได้รู้ถึงเจตนาอันซ่อนอยู่ในใจของผู้แสดงนั้น”

วินิจฉัย

(ก) การที่นายกุมภกแสดงเจตนาทำสัญญาให้รถยนต์แก่นางสาวมีนา และได้ส่งมอบรถยนต์คันเรียบร้อยแล้ว สัญญาให้ย่อมเกิดขึ้นโดยสมบูรณ์ ถึงแม้ในใจจริงนายกุมภกมิได้เจตนาให้ตนต้องผูกพันตามที่ตนได้แสดงออกมา ก็หาเป็นมูลทำให้การแสดงเจตนาอันตกเป็นโมฆะไม่

กรณีตามข้อ (ก) การแสดงเจตนาทำสัญญาของนายกุมภก จึงหากตกเป็นโมฆะไม่ ดังนั้น นายกุมภกไม่มีสิทธิเรียกรถยนต์คืนจากนางสาวมีนา ถ้าข้าพเจ้าเป็นศาล จะพิพากษายกฟ้อง

(ข) อย่างไรก็ตาม การแสดงเจตนาโดยในใจจริงผู้แสดงมิได้เจตนาให้ตนต้องผูกพันตามที่ตนได้แสดงออกมา ถ้าคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งได้รู้ถึงเจตนาอันซ่อนอยู่ในใจของผู้แสดงเจตนา นั้น มีผลทำให้การแสดงเจตนาตกเป็นโมฆะ

กรณีตามข้อ (ข) นายกฤษฎาฟ้องคดีโดยกล่าวอ้างและพิสูจน์ได้ว่า นางสาวมีนาได้รู้จักนายมกรว่า ในใจจริงนายกฤษฎามีได้เจตนาให้ตามที่ได้แสดงออกมานั้นเลย การแสดงเจตนาทำสัญญาให้รถยนต์ของนายกฤษฎาจึงตกเป็นโมฆะ ดังนั้น นายกฤษฎามีสิทธิเรียกร้องคืนจากนางสาวมีนา

ในกรณีนี้ ถ้าข้าพเจ้าเป็นศาล จะพิพากษาให้นางสาวมีนาส่งมอบรถยนต์คืนให้แก่ นายกฤษฎา.

ข้อ 2. คำถาม

โมฆียกรรม เมื่อบอกล้างแล้ว มีผลในกฎหมายอย่างไรบ้าง ให้อธิบายพร้อมยกตัวอย่างประกอบ

แนวคำตอบ

หลักกฎหมาย ป.พ.พ. มาตรา 138 ได้บัญญัติผลของการบอกล้างโมฆียกรรมไว้ว่า

“โมฆียกรรม เมื่อบอกล้างแล้ว ท่านให้ถือว่าเป็นโมฆะมาแต่เริ่มแรก ถ้าบุคคลใดได้รู้หรือควรจะได้รู้ว่าเป็นโมฆียะ เมื่อบอกล้างแล้ว ท่านให้ถือว่าบุคคลนั้นได้รู้ว่าการนั้นไม่สมบูรณ์

ในการนี้ ให้ผู้เป็นคู่กรณีได้กลับคืนยังฐานะเดิม และถ้าเป็นพันวิสัยจะให้กลับคืนเช่นนั้นได้ ก็ให้ได้รับค่าเสียหายชดใช้ให้แทน”

อธิบาย ดังนั้น เมื่อโมฆียกรรมถูกบอกล้างแล้ว ย่อมมีผลในกฎหมาย 4 ประการ คือ :-

- (1) ถือว่าโมฆียกรรมนั้นเป็นโมฆะมาแต่เริ่มแรก
- (2) ให้ผู้เป็นคู่กรณีได้กลับคืนยังฐานะเดิม
- (3) ถ้าเป็นพันวิสัยจะให้กลับคืนยังฐานะเดิม ก็ให้ได้รับค่าเสียหายชดใช้ให้แทน
- (4) ถ้าบุคคลใดได้รู้หรือควรจะได้รู้ว่าเป็นโมฆียะ เมื่อบอกล้างแล้ว ท่านให้ถือว่าบุคคลนั้นได้รู้ว่าการนั้นไม่สมบูรณ์

ตัวอย่างเช่น ก. น้อฉลโดยเอาแหวนทองเหลืองมาหลอกขายให้ ข. โดยหลอกว่าเป็นแหวนทองคำ นิติกรรมอันเป็นสัญญาซื้อขายระหว่าง ก. และ ข. ย่อมเป็นโมฆียะ (ป.พ.พ. มาตรา 120, 121) เมื่อ ข. รู้ จึงบอกล้างนิติกรรมอันเป็นสัญญาซื้อขายนั้น ดังนี้ ถือว่าสัญญาซื้อขายดังกล่าวเสียเปล่ามาตั้งแต่แรก คู่กรณี ก. และ ข. ได้กลับคืนสู่ฐานะเดิม กล่าวคือ ก. ต้องใช้

ราคาเหวนที่รับไปคืนให้แก่ ข. และ ข. ต้องคืนเหวนทองเหลืองให้ ก. ถ้าคืนไม่ได้เพราะเหวนสูญหายไป ข. ต้องใช้ราคาให้ ก.

หรือเช่น ก. (ผู้เยาว์) ขายม้าให้ ข. โดยผู้แทนโดยชอบธรรมยังไม่ได้ให้ความยินยอม ข. ซื้อไว้โดยสุจริตไม่ทราบว่า ก. เป็นผู้เยาว์ ข. ได้นำพ่อม้ามาผสมแล้วเกิดลูกม้า 1 ตัว หลังจากนั้น ข. จึงทราบว่า ก. เป็นผู้เยาว์ ต่อมา ก. หรือผู้แทนโดยชอบธรรมของ ก. บอกล้างสัญญาซื้อขายม้าระหว่าง ก. และ ข. ผลก็คือ ก. ต้องคืนเงินให้ ข. ข. ต้องคืนแม่ม้า ส่วนลูกม้านั้นได้เกิดขณะเมื่อ ข. ได้รับม้าไว้โดยสุจริต ข. ย่อมได้ดอกผล (ลูกม้า) อันเกิดแต่ทรัพย์ (แม่ม้า) นั้น ดังนั้น ข. ไม่ต้องคืนลูกม้าให้ ก. แต่ถ้า ข. ได้รู้ว่านิติกรรมอันเป็นสัญญาซื้อขายม้าระหว่างตนและ ก. เป็นโมฆะก่อนได้ลูกม้า เช่นนี้ ข. ย่อมไม่มีสิทธิจะได้ลูกม้านั้น เพราะอยู่ในฐานะทุจริต.

ข้อ 3. คำถาม

- ก. เงื่อนไขบังคับก่อน และเงื่อนไขเริ่มต้นคืออะไร มีผลในกฎหมายอย่างไร จงอธิบายและยกตัวอย่างประกอบ
- ข. อายุความสะดุดหยุดลง คืออะไร เหตุที่ทำให้อายุความสะดุดหยุดลงมีอะไรบ้าง จงอธิบายและยกตัวอย่างประกอบ

แนวคำตอบ

ก. หลักกฎหมาย ป.พ.พ. มาตรา 145 วรรค 1 บัญญัติว่า “นิติกรรมใดมีเงื่อนไขเป็นเงื่อนไขบังคับก่อน นิติกรรมนั้นย่อมเป็นผลต่อเมื่อเงื่อนไขนั้นสำเร็จแล้ว”

อธิบาย

เงื่อนไขบังคับก่อน คือข้อกำหนดที่ผู้ทำนิติกรรมกำหนดไว้ในนิติกรรม ซึ่งบังคับให้นิติกรรมเกิดผลตามกฎหมาย ต่อเมื่อมีเหตุการณ์อันใดอันหนึ่งเกิดขึ้น จะเห็นได้ว่าเงื่อนไขบังคับก่อนมีผลอย่างสำคัญ คือ ถ้าข้อกำหนดสำเร็จขึ้นมา จะทำให้นิติกรรมมีผลบังคับ

ตัวอย่างเช่น ก. อยู่กรุงเทพฯ ทำสัญญาซื้อขายบ้านที่เชียงใหม่จาก ข. โดยมีเงื่อนไขบังคับก่อนว่า ก. จะซื้อต่อเมื่อทางราชการย้าย ก. ไปอยู่เชียงใหม่แล้ว ต่อมาทางราชการสั่งย้าย ก. ไปอยู่เชียงใหม่ ดังนี้ ถือว่าเงื่อนไขสำเร็จแล้ว สัญญาซื้อขายบ้านระหว่าง ก. และ ข. มีผลใช้บังคับกันได้ตามกฎหมาย

หลักกฎหมาย ป.พ.พ. มาตรา 153 วรรคแรกบัญญัติว่า “ถ้านิติกรรมมีเงื่อนไขเริ่มต้นกำหนดไว้ ท่านห้ามมิให้ทวงถามให้ปฏิบัติตามนิติกรรมก่อนถึงเวลากำหนด”

อธิบาย

เงื่อนไขเริ่มต้น คือ ข้อกำหนดมิให้ทวงถามให้ปฏิบัติตามนิติกรรม จนกว่าจะมีเหตุการณ์ในอนาคตที่แน่นอนเกิดขึ้นตามที่กำหนดไว้ จะเห็นได้ว่านิติกรรมที่มีเงื่อนไขเริ่มต้นเกิดผลตั้งแต่เวลาทำนิติกรรม เพียงแต่กฎหมายห้ามมิให้ทวงถามให้ปฏิบัติตามนิติกรรมก่อนถึงเวลากำหนด

ตัวอย่างเช่น ก. ทำสัญญาจ่ายเงินเบี้ยเลี้ยงชีพให้ ข. เดือนละ 1,000 บาท เริ่มตั้งแต่บิดาของ ข.ตาย ดังนี้ หากบิดาของ ข.ตาย ข.ก็สามารถเรียกให้ ก.จ่ายเงินเบี้ยเลี้ยงชีพให้ตนได้ แต่ถ้าบิดา ข. ยังไม่ตาย ข. จะเรียกให้ ก. จ่ายเงินเบี้ยเลี้ยงชีพให้แก่ตนไม่ได้

ข. หลักกฎหมาย ป.พ.พ. มาตรา 172 บัญญัติว่า “ถ้าลูกหนี้รับสภาพต่อเจ้าหนี้ตามสิทธิเรียกร้องด้วยทำหนังสือรับสภาพให้ก็ตาม ด้วยใช้เงินบางส่วน ด้วยส่งดอกเบี้ย หรือด้วยให้ประกันก็ตาม หรือทำการอย่างใดอย่างหนึ่งอันปราศจากเคลือบคลุมสงสัยตระหนักเป็นปริยายว่า ยอมรับสภาพตามสิทธิเรียกร้องนั้นก็ตาม ท่านว่าอายุความย่อมสะดุดหยุดลง”

และ ป.พ.พ. มาตรา 173 บัญญัติว่า “ถ้าเจ้าหนี้ฟ้องคดี เพื่อตั้งหลักฐานสิทธิเรียกร้องก็ดี เพื่อให้ใช้หนี้ตามที่เรียกร้องก็ดี หรือทำการอื่นใดอันนับว่ามีผลเป็นอย่างเดียวกัน เช่น ยื่นคำร้องขอพิสูจน์หนี้ในคดีล้มละลาย หรือมอบคดีให้อนุญาตศาลพิจารณาพิเคราะห์ก็ดี ท่านว่าอายุความย่อมสะดุดหยุดลง”

อธิบาย

อายุความสะดุดหยุดลง คือ กรณีที่อายุความที่นับเรื่อยมานั้นเป็นอันตัดทิ้งไปด้วยเหตุที่กฎหมายบัญญัติให้อายุความสะดุดหยุดลง และเริ่มนับใหม่ด้วยอายุความเดิม เช่น ก. ยืมเงิน ข. ในสัญญากำหนดให้ ก. ชำระหนี้ในวันที่ 1 มกราคม 2519 ครั้นถึงกำหนดดังกล่าว ก. ไม่ชำระหนี้ อายุความเริ่มนับในวันที่ 2 มกราคม 2519 ไป 10 ปี ครั้นในวันที่ 1 มกราคม 2520 ก. ได้ทำหนังสือรับสภาพหนี้ไว้กับ ข. ดังนี้ อายุความสะดุดหยุดลง มีผลทำให้อายุความที่นับมาแล้ว 1 ปีนั้นถูกตัดทิ้งไปแล้วเริ่มนับใหม่ด้วยอายุความสัญญาที่ยืมเดิม 10 ปี

เหตุที่ทำให้อายุความสะดุดหยุดลง มี 2 กรณี คือ:-

1. ลูกหนี้รับสภาพต่อเจ้าหนี้ ตามสิทธิเรียกร้อง ซึ่งแยกได้เป็น 3 ประการ คือ :-

- 1.1 ลูกหนี้ทำหนังสือรับสภาพหนี้ให้แก่เจ้าหนี้
- 1.2 ลูกหนี้ให้เงินบางส่วน หรือส่งดอกเบี้ย หรือให้ประกันแก่เจ้าหนี้
- 1.3 ลูกหนี้ทำการอย่างใดอย่างหนึ่งอันปราศจากเคลือบคลุมสงสัยตระหนักเป็นปริยายว่ายอมรับสภาพตามสิทธิเรียกร้องนั้น

ตัวอย่างเช่น ก. กู้เงิน ข. ไป 10,000 บาท เมื่อสิทธิเรียกร้องของ ข. ในอันที่จะเรียกร้องให้ ก. ชำระเงินต้นคืนใกล้จะขาดอายุความ 10 ปี ก. ได้ทำหนังสือให้ ข. มีข้อความรับรองว่า ก. ได้กู้เงิน ข. ไป 10,000 บาทจริง ดังนี้ ทำให้อายุความสะดุดหยุดลงในขณะนั้น และเริ่มต้นนับอายุความใหม่

2. เจ้าหนี้ใช้สิทธิเรียกร้อง ซึ่งแยกได้เป็น 3 ประการ คือ :-

- 2.1 เจ้าหนี้ฟ้องคดีเพื่อตั้งหลักฐานสิทธิเรียกร้อง
- 2.2 เจ้าหนี้ฟ้องคดีเพื่อให้ใช้หนี้ตามที่เรียกร้อง
- 2.3 เจ้าหนี้ทำการอื่นใดอันนับว่ามีผลเป็นอย่างเดียวกันกับการฟ้องคดี

ตัวอย่างเช่น การฟ้องคดีล้มละลาย เป็นการฟ้องเพื่อตั้งหลักฐานแห่งสิทธิเรียกร้องไม่ใช่เพียงการฟ้องเพื่อให้จัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ล้มละลายแต่อย่างเดียว จึงมีผลให้อายุความสะดุดหยุดลง.

ข้อ 4. คำถาม

มัดจำคืออะไร และการที่ให้มัดจำไว้ นั้น ทำให้เกิดประโยชน์แก่สัญญาในทางกฎหมายประการใด

แนวคำตอบ

หลักกฎหมาย ป.พ.พ. มาตรา 377 บัญญัติว่า “เมื่อเจ้าทำสัญญา ถ้าได้ให้สิ่งใดไว้เป็นมัดจำ ท่านให้ถือว่า การที่ให้มัดจำนั้นย่อมเป็นพยานหลักฐานว่า สัญญานั้นได้ทำกันขึ้นแล้ว อนึ่ง มัดจำนี้ย่อมเป็นประกันการที่จะปฏิบัติตามสัญญานั้นด้วย”

อธิบาย

มัดจำ จึงได้แก่สิ่งใด ๆ ก็ได้ ไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินที่เป็นสิ่งของหรือเงินตรา ที่คู่กรณีในการทำสัญญาได้ส่งมอบให้ไว้แก่กันในขณะที่ทำสัญญา

การที่ให้มัดจำไว้ นั้น ทำให้เกิดประโยชน์แก่สัญญาซึ่งคู่กรณีตกลงกันในทางกฎหมาย 2 ประการ คือ

ก. การให้มัดจำแก่กันนั้น ถือได้ว่าเป็นพยานหลักฐานอย่างหนึ่ง que แสดงให้เห็นว่าสัญญาที่คู่กรณีตกลงกันไว้ได้ทำกันขึ้นแล้ว กล่าวคือ เป็นเพียงพยานหลักฐานที่แสดงให้เห็นได้ในเรื่องต้นว่าสัญญาระหว่างคู่กรณีที่ตกลงกันไว้ นั้นได้ทำกันขึ้นแล้ว ซึ่งถ้าหากมีการผิดสัญญา ก็ชอบที่จะฟ้องร้องบังคับคดีกันได้ตามกฎหมาย ดังเช่น การให้มัดจำในสัญญาจะซื้อหรือจะขายตาม ป.พ.พ. มาตรา 456 วรรคสอง เว้นแต่สัญญาบางประเภทที่กฎหมายบังคับไว้ว่าต้องทำเป็นหนังสือแล้ว สัญญาชนิดนั้นจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อคู่กรณีได้ทำเป็นหนังสือ เพียงแต่การให้มัดจำอย่างเดียวโดยมิได้ทำเป็นหนังสือ สัญญาจะยังไม่เกิดขึ้น เช่น สัญญาซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ (ป.พ.พ. มาตรา 456) สัญญาเช่าซื้อ (ป.พ.พ. มาตรา 572) และสัญญาจ้าง (ป.พ.พ. มาตรา 714) เป็นต้น

ข. มัดจำที่ให้แก่กัน ถือได้ว่าเป็นหลักประกันในการที่คู่สัญญาจะต้องปฏิบัติตามสัญญานั้นต่อกัน และถ้ามิได้มีข้อตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น คู่สัญญาจะต้องปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องมัดจำตามกฎหมาย กล่าวคือ ให้ส่งคืนมัดจำแก่ผู้วางมัดจำในเมื่อมีการชำระหนี้ตามสัญญา หรือจัดเอามัดจำนั้นมาเป็นการชำระหนี้บางส่วน หรือให้รับมัดจำ ถ้าฝ่ายที่วางมัดจำละเลยไม่ชำระหนี้ หรือให้ส่งคืนมัดจำ ถ้าฝ่ายที่รับมัดจำละเลยไม่ชำระหนี้ (ป.พ.พ. มาตรา 378).

ภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2520

ข้อ 1. คำถาม

การแสดงเจตนา โดยสำคัญผิดในสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญแห่งนิติกรรม หมายความว่าอย่างไร และมีผลในกฎหมายอย่างไรบ้าง

แนวคำตอบ

หลักกฎหมาย ป.พ.พ. มาตรา 119 บัญญัติว่า “การแสดงเจตนา ถ้าทำด้วยสำคัญผิดในสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญแห่งนิติกรรม ท่านว่าเป็นโมฆะ แต่ถ้าความสำคัญผิดนั้น เป็นเพราะ

ความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของบุคคลผู้แสดงเจตนาไฉริ์ ท่านว่า บุคคลผู้นั้น หากจะถือเอาความไม่สมบูรณ์นั้นมาใช้ประโยชน์แก่ตนได้ไม่”

อธิบาย การแสดงเจตนาโดยสำคัญผิดในสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญแห่งนิติกรรม หมายถึง การแสดงเจตนาโดยสำคัญผิดในข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อต่อไปนี้ คือ. :-

(1) สำคัญผิดในลักษณะของนิติกรรม เช่น ตั้งใจทำสัญญาประกันตัวบุคคล แต่สำคัญผิดไปทำสัญญายอมความ เช่นนี้ การแสดงเจตนาทำสัญญายอมความตกเป็นโมฆะ

(2) สำคัญผิดในวัตถุประสงค์แห่งนิติกรรม เช่น โจทก์ต้องการซื้อที่ดินแปลงหนึ่ง แต่สำคัญผิดไปทำสัญญาซื้อที่ดินอีกแปลงหนึ่งผิดไปจากแปลงที่ดินปรารถนาจะซื้อ เช่นนี้ สัญญาซื้อขายเป็นโมฆะ

(3) สำคัญผิดในตัวบุคคลซึ่งเป็นผู้กรณีแห่งนิติกรรม เช่น ขาดต้องการชำระหนี้ให้แดง แต่กลับส่งไปให้แดงอีกคนหนึ่งซึ่งมิใช่เจ้าหนี้ เช่นนี้ การชำระหนี้ของขาดตกเป็นโมฆะ

การแสดงเจตนาโดยสำคัญผิดในสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญแห่งนิติกรรม มีผลในกฎหมายว่า การแสดงเจตนาที่ตกเป็นโมฆะ แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าความสำคัญผิดนั้นเป็นเพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของบุคคลผู้แสดงเจตนา บุคคลผู้แสดงเจตนาไม่อาจจะถือเอาความไม่สมบูรณ์นั้นมาใช้เป็นประโยชน์แก่ตนได้

ตัวอย่างเช่น ก. มีม้าแข่ง 2 ตัว ชื่อลอยลมทั้งคู่ แต่มีวัยต่างกันหลายปี ก. ได้บอกขายม้าลอยลม (แก่) ต่อ ข. แต่ระบุไว้ไม่ชัด ข. เข้าใจว่าเป็นลอยลม (สาว) ข. จึงสนองรับซื้อ เช่นนี้ คำสนองของ ข. ตกเป็นโมฆะ เพราะที่สำคัญผิดในวัตถุประสงค์แห่งนิติกรรม ซึ่งถือว่าเป็นสาระสำคัญแห่งนิติกรรม ดังนั้นสัญญาซื้อขายระหว่าง ก. และ ข. จึงไม่เกิดขึ้น แต่ถ้า ก. เสนอขายม้าลอยลม (แก่) ต่อ ข. โดยระบุไว้ชัดเจนในจดหมาย ข. ไม่อ่านจดหมายทั้ง ๆ ที่มีโอกาสจะอ่าน ข. ตกลงซื้อเช่นนี้ ถือว่า ข. ได้แสดงเจตนาไปโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ข. จะยกเอาความสำคัญผิดดังเช่นกรณีแรกขึ้นอ้างว่าคำสนองของตนตกเป็นโมฆะไม่ได้.

ข้อ 2. คำถาม

นายสนิทกู้เงินนายสนองไป 10,000 บาท เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2519 กำหนดชำระคืนภายใน 2 เดือน นับแต่วันทำสัญญา เช่นนี้ ให้ท่านคำนวณนับระยะเวลาว่า วันสุดท้ายที่นายสนิทจะต้องชำระหนี้เงินกู้คืนแก่นายสนอง คือวันใด

แนวคำตอบ

หลักกฎหมาย ป.พ.พ. มาตรา 158 บัญญัติว่า “ถ้าระยะเวลานับเป็นวันก็ดี สัปดาห์ก็ดี เดือน หรือปีก็ดี ท่านมิให้นับวันแรกแห่งระยเวลานั้นรวมคำนวณเข้าด้วย เว้นแต่จะเริ่มการในวันนั้นเอง ตั้งแต่เวลาอันเป็นกำหนดเริ่มทำการงานกันตามประเพณี”

และ ป.พ.พ. มาตรา 159 บัญญัติว่า “ถ้าระยะเวลา นับเป็นสัปดาห์ก็ดี เดือนหรือปีก็ดี ท่านให้คำนวณตามปฏิทินในราชการ

ถ้าระยะเวลา มิได้กำหนดนับแต่วันต้นแห่งสัปดาห์ก็ดี วันต้นแห่งเดือนหรือปีก็ดี ท่านว่าระยะเวลา ย่อมสุดสิ้นลงในวันก่อนหน้าจะถึงวันแห่งสัปดาห์ เดือน หรือปีสุดท้าย อันเป็นวันตรงกับวันเริ่มระยเวลานั้น ถ้าในระยะเวลา นับเป็นเดือนหรือปีนั้น ไม่มีวันตรงกันในเดือนสุดท้าย ท่านว่าวันสุดท้ายแห่งเดือนนั้น เป็นวันสุดสิ้นระยเวลา”

วินิจฉัย จากหลักกฎหมายดังกล่าว สามารถคำนวณนับระยเวลา ได้ดังนี้ คือ :-

การเริ่มต้นแห่งระยเวลา กรณีตามปัญหา ระยเวลานับเป็นเดือน จึงมิให้นับวันแรกแห่งระยเวลานั้นรวมคำนวณเข้าด้วย ดังนั้น วันเริ่มต้นนับหนึ่ง คือ วันที่ 31 ธันวาคม 2519

การสุดสิ้นแห่งระยเวลา กรณีตามปัญหา ระยเวลานับเป็นเดือน กฎหมายให้คำนวณตามปฏิทินในราชการ คือ เดือนมกราคม และกุมภาพันธ์ 2520

เนื่องจากระยะเวลา มิได้กำหนดนับแต่วันต้นแห่งเดือน ระยเวลาจึงสิ้นสุดลงในวันก่อนหน้าจะถึงวันแห่งเดือนสุดท้าย อันเป็นวันตรงกับวันเริ่มระยเวลานั้น ซึ่งก็คือวันที่ 30 กุมภาพันธ์ 2520 แต่เนื่องจากเดือนกุมภาพันธ์มีเพียง 28 หรือ 29 วัน แล้วแต่กรณี จึงไม่มีวันตรงกันในเดือนสุดท้าย ดังนั้น วันสุดท้ายของเดือนกุมภาพันธ์ จึงเป็นวันสุดท้ายแห่งระยเวลา ซึ่งก็คือวันที่ 28 หรือ 29 กุมภาพันธ์ 2520 แล้วแต่ว่าในปี พ.ศ. 2520 เดือนกุมภาพันธ์มี 28 วัน หรือ 29 วัน

ดังนั้น วันสุดท้ายที่นายสนิทจะต้องชำระหนี้เงินกู้คืนแก่นายสนอง คือ วันที่ 28 หรือ 29 กุมภาพันธ์ 2520 แล้วแต่ว่าในปี พ.ศ. 2520 เดือนกุมภาพันธ์มี 28 วัน หรือ 29 วัน.

ข้อ 3. คำถาม

สัญญาเพื่อประโยชน์ของบุคคลภายนอก คือสัญญาที่มีลักษณะอย่างไร ให้อธิบายพร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบ

แนวคำตอบ

หลักกฎหมาย ป.พ.พ. มาตรา 374 บัญญัติว่า “ถ้าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งทำสัญญาตกลงว่าจะชำระหนี้แต่บุคคลภายนอกไซ้ ท่านว่า บุคคลภายนอกมีสิทธิจะเรียกชำระหนี้จากลูกหนี้โดยตรงได้”

ในกรณีดังกล่าวมาในวรรคต้นนั้น สิทธิของบุคคลภายนอกย่อมเกิดขึ้นตั้งแต่เวลาที่แสดงเจตนาแก่ลูกหนี้ว่าจะถือเอาประโยชน์จากสัญญานั้น”

อธิบาย จากหลักกฎหมายดังกล่าว สัญญาเพื่อประโยชน์ของบุคคลภายนอก คือ สัญญาที่มีลักษณะดังนี้ คือ

(1) เป็นสัญญาที่มีข้อตกลงว่า คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งจะชำระหนี้แก่บุคคลภายนอก

(2) สิทธิของบุคคลภายนอกเกิดขึ้นตั้งแต่เวลาที่แสดงเจตนาแก่ลูกหนี้ว่าจะถือเอาประโยชน์จากสัญญานั้น

ตัวอย่างเช่น ก. โอนที่ดินให้ ข. โดยมีข้อตกลงกันว่า ข. จะต้องจ่ายเงินเลี้ยงชีพเป็นรายเดือนให้แก่ ก. เดือนละ 500 บาท ในกรณีเช่นนี้ สิทธิของ ก. (บุคคลภายนอก) จะเกิดขึ้นตั้งแต่เวลาที่ ก. ได้แสดงเจตนาแก่ ข. ว่า ก. จะถือเอาประโยชน์จากสัญญานั้น.

ข้อ 4. คำถาม

ก่อนตกลงซื้อน้ำตาลซึ่งได้บรรจุกระสอบไว้เรียบร้อยแล้วจากเกียรติ จำนวน 200 กระสอบ ในราคา 10,000 บาท ก่อได้ชำระราคาน้ำตาลให้เกียรติแล้ว ยังไม่ได้ขนน้ำตาลไป แต่ได้ฝากน้ำตาลไว้ที่ร้านของเกียรติ โดยบอกว่าวันรุ่งขึ้นจึงจะมาขนเอาไป ในคืนนั้นเอง ไฟไหม้ร้านของเกียรติ โดยมีไฟความผิดหรือความประมาทเลินเล่อของเกียรติแต่อย่างใดเลย เป็นเหตุให้น้ำตาล 200 กระสอบนั้นเสียหายหมด

ดังนั้น ให้ท่านวินิจฉัยว่า ก่อจะมีสิทธิเรียกร้องให้เกียรติส่งมอบน้ำตาล 200 กระสอบ หรือคืนเงิน 10,000 บาทให้แก่ตนได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

แนวคำตอบ

หลักกฎหมาย ป.พ.พ. มาตรา 370 วรรคแรกบัญญัติว่า “ถ้าสัญญาต่างตอบแทนมีวัตถุประสงค์เป็นการก่อให้เกิดหรือโอนทรัพย์สินในทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง และทรัพย์สินนั้นสูญหรือเสียหายไปด้วยเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งอันจะโทษลูกหนี้มิได้ไซ้ ท่านว่าการสูญหรือเสียหายนั้นตกเป็นพับแก่เจ้าหนี้”

วินิจฉัย กรณีตามปัญหา ก่อและเกียรติได้ทำสัญญาต่างตอบแทนกันโดยมีวัตถุประสงค์เป็นการโอนทรัพย์สินในทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง คือ ซ็อกขายน้ำตาลซึ่งได้บรรจุกระสอบไว้เรียบร้อยแล้ว จำนวน 200 กระสอบ ในราคา 10,000 บาท หลังจากทำสัญญากันแล้ว ทรัพย์สินเป็นวัตถุแห่งสัญญา คือ น้ำตาลจำนวน 200 กระสอบนั้น ถูกไฟไหม้เสียหายไปหมดด้วยเหตุอันจะโทษเกียรติ (ผู้ขายซึ่งเป็นลูกหนี้ในอันที่จะต้องส่งมอบน้ำตาล) ไม่ได้ การสูญหรือเสียหายนั้น จึงตกเป็นพับแก่ก่อ (ผู้ซื้อซึ่งเป็นเจ้าหนี้ในอันที่จะได้รับมอบน้ำตาล) กล่าวคือ ก่อเจ้าหนี้ต้องรับการสูญหรือเสียหายนั้น และยังคงชำระหนี้ตอบแทน (ชำระเงิน 10,000 บาท) ให้แก่เกียรติลูกหนี้ ถึงแม้การสูญหรือเสียหายนั้น ทำให้ก่อเจ้าหนี้ไม่ได้รับชำระหนี้ (ส่งมอบน้ำตาล 200 กระสอบ) จากเกียรติลูกหนี้ก็ตาม

ดังนั้น ก่อไม่มีสิทธิเรียกร้องให้เกียรติส่งมอบน้ำตาล 200 กระสอบ หรือคืนเงิน 10,000 บาทให้แก่ตนแต่อย่างใดเลย (ตามนัยคำพิพากษาฎีกาที่ 723/2492).

ข้อสอบและแนวคำตอบ สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

ข้อ 1. คำถาม

มีข้อความจริงอย่างไรบ้าง ซึ่งเมื่อเกิดขึ้นเกี่ยวกับโมฆียกรรมแล้ว ถือเท่ากับเป็นการให้สัตยาบัน

ผู้เยาว์ได้ทำหนังสือสัญญาจะซื้อที่ดินไว้แปลงหนึ่ง โดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม ครั้นตนบรรลุนิติภาวะแล้ว จึงได้อาใจคนที่ดินของคนอีกแปลงหนึ่งมาให้ผู้ขายยึดถือไว้ ดังนั้นจะถือเท่ากับเป็นการให้สัตยาบันหรือไม่

(ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2491)

แนวคำตอบ

ข้อความจริงซึ่งเมื่อเกิดขึ้นเกี่ยวกับโมฆียกรรมถือเท่ากับเป็นการให้สัตยาบันนั้น ตาม ป.พ.พ. มาตรา 142 บัญญัติไว้ว่า “ถ้าในภายหลังเวลาอันจะพึงให้สัตยาบันได้ตามความใน ป.พ.พ. มาตรา 141 นั้น มีข้อความจริงอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งจะกล่าวต่อไปนี้เกิดขึ้นเกี่ยวกับโมฆียกรรมไซ้ร้ ถ้ามิได้แสดงแย้งสงวนสิทธิไว้แจ้งชัดประการใด ท่านให้ถือว่าเป็นการให้สัตยาบัน ทั้งนี้ คือเช่นว่า

- (1) ได้มีการชำระหนี้อันหาก่อขึ้นด้วยโมฆียกรรมนั้นแล้วสิ้นเชิง หรือแต่บางส่วน
- (2) ได้มีการเรียกทวงให้ชำระหนี้ตามโมฆียกรรมนั้นแล้ว
- (3) ได้มีการแปลงหนี้ใหม่
- (4) ได้มีการวางประกันเพื่อหนี้นั้น
- (5) ได้มีการโอนซึ่งสิทธิ หรือความรับผิดชอบอันเกิดแต่โมฆียกรรมนั้นสิ้นเชิง หรือแต่บางส่วน”

ตามปัญหา ถึงแม้ว่าการที่ผู้เยาว์ได้อาใจคนที่ดินของคนอีกแปลงหนึ่งมาให้ผู้ขายยึดถือไว้ จะไม่ใช่การวางประกัน ตามความหมายในอนุ 4 มาตรา 142 ก็ตาม แต่โดยที่ ป.พ.พ. มาตรา 142 บัญญัติกรณีตัวอย่างไว้บางประการ ด้วยการใช้คำว่า “เช่นว่า” ข้อความจริงอย่างอื่น

อันมีความมุ่งหมายเช่นเดียวกัน ดังเช่นการเอาโฉนดที่ดินมาให้ยึดถือไว้วันนั้นจึงยอมถือได้ว่าเป็นการให้สัตยาบันตามกฎหมายมาตรานี้.

ข้อ 2. คำถาม

นายสีจ้างเด็กชายแดงบุตรนายดำ เป็นคนใช้ในสำนักงานของคน ต่อมานายสีบอกเลิกสัญญาจ้างกับเด็กชายแดง ดังนี้ การบอกเลิกสัญญาจะใช้เป็นข้อต่อสู้เด็กชายแดงได้เพียงใดหรือไม่

(ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2492)

แนวคำตอบ

การบอกเลิกสัญญา จะใช้เป็นข้อต่อสู้เด็กชายแดงได้ก็ต่อเมื่อ ผู้แทนโดยชอบธรรมของเด็กชายแดงได้รู้ถึงการบอกเลิกสัญญานั้นด้วย ผู้แทนโดยชอบธรรมในกรณีนี้ได้แก่ นายดำซึ่งเป็นบิดาของเด็กชายแดง.

ข้อ 3. คำถาม

นายแดงต้องการซื้อกล้วยไม้ 1 กระเช้า นายดำทราบความนี้ จึงแจ้งนายแดงว่าตนมีกล้วยไม้ตามที่ต้องการอยู่ ขอขายให้ในราคา 400 บาท นายแดงตกลงรับซื้อ แต่ได้บอกกับนายดำว่า จะต้องทำหนังสือสัญญาซื้อขายกันและจะได้ชำระราคาให้ในวันนั้น ครั้นล่วงพ้น 3 วันไปแล้ว ก็ไม่ได้ทำหนังสือสัญญานั้น เพราะนายดำตั้งใจไม่ไปทำหนังสือและไม่ยอมขาย ดังนี้ นายแดงจะฟ้องให้ศาลบังคับให้นายดำขายกล้วยไม้ให้ตนได้หรือไม่

(ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ 3 ประจำปีการศึกษา 2493)

แนวคำตอบ

ฟ้องให้บังคับไม่ได้ เพราะคู่สัญญาตกลงกันว่า สัญญาอันมุ่งจะทำนั้น จะต้องทำเป็นหนังสือ เมื่อยังไม่ได้ทำสัญญาเป็นหนังสือ ต้องนับว่ายังมีได้มีสัญญาต่อกัน (ป.พ.พ. มาตรา 366 วรรค 2).

ข้อ 4. คำถาม

นายขาวซื้อนาฬิกาข้อมือเรือนหนึ่งจากนายเหลือง ราคา 1,000 บาท โดยมีข้อตกลงว่า ถ้านายขาวไม่พอใจ จะเลิกสัญญาได้ภายในกำหนด 15 วัน ครั้นซื้อไว้ได้ 3 วัน นายขาวได้ตกลงขายนาฬิกาเรือนนั้นแก่นายดำเป็นราคา 1,200 บาท แต่ต่อมา นายขาวเห็นว่านายดำไม่มีเงิน

ชำระให้แก่ตน จึงบอกเลิกสัญญากับนายเหลื่อง นายดำทราบความนี้เข้า ก็อ้างว่านาฬิกาเป็นของคุณ เพราะตนได้รับซื้อไว้จากนายขาวแล้ว ดังนี้ ให้วินิจฉัยว่า ใครเป็นผู้มีสิทธิในนาฬิกาเรือนนั้น

(ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ 3 ประจำปีการศึกษา 2493)

แนวคำตอบ

นายดำเป็นผู้มีสิทธิในนาฬิกาเรือนนั้น เพราะถึงแม้ว่านายขาวจะได้บอกเลิกสัญญากับนายเหลื่อง อันจะเป็นเหตุให้นายเหลื่องได้กลับคืนสู่ฐานะเดิมด้วยการได้นาฬิกากลับคืนเป็นของตนก็ตาม แต่จะให้เป็นที่เสื่อมเสียแก่สิทธิของนายดำ ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกหาได้ไม่ (ป.พ.พ. มาตรา 391 วรรค 1).

ข้อ 5. คำถาม

นายมีทำสัญญากับนายมาว่า จะนำภาพยนตร์ไปแสดงให้เรื่องหนึ่ง โดยคิดค่าจ้างเหมา 2,000 บาท มีข้อตกลงกันว่า ถ้านายมีไม่นำภาพยนตร์ไปแสดงตามสัญญา จะต้องเสียเบี้ยปรับเป็นจำนวนเงิน 500 บาท ต่อมาปรากฏว่า นายมีนำภาพยนตร์เรื่องเดียวกันนั้นไปแสดงเสียที่อื่น ไม่อาจปฏิบัติตามสัญญาที่ทำไว้กับนายมาได้ เป็นเหตุให้นายมาได้รับความเสียหาย โดยขาดกำไร 1,000 บาท ดังนี้ นายมีสิทธิอย่างไรบ้าง

(ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ 3 ประจำปีการศึกษา 2493)

แนวคำตอบ

นายมีสิทธิเลือกบังคับอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

1. บังคับการชำระหนี้ โดยให้นายมีนำภาพยนตร์ไปแสดง และเรียกค่าเสียหายที่จะพึงมี แต่ต้องสละสิทธิเรียกเอาเบี้ยปรับ หรือ
2. เรียกเบี้ยปรับ 500 บาท แทนการชำระหนี้ และสละสิทธิบังคับการชำระหนี้ หรือ
3. เรียกค่าเสียหายที่ขาดกำไร 1,000 บาท และถือเอาเบี้ยปรับ 500 บาท ที่จะพึงรับในฐานะเป็นจำนวนน้อยที่สุดแห่งค่าเสียหาย (ป.พ.พ. มาตรา 213 วรรคท้าย และ 380).

ข้อ 6. คำถาม

กรณีใดบ้างที่กฎหมายบัญญัติห้ามมิให้ฝ่ายลูกหนี้ ถือเอาประโยชน์แห่งเงื่อนไขเวลาเริ่มต้นหรือเวลาสุดสิ้น

ก. เช่ารถยนต์ของ ข. คันหนึ่ง มีกำหนดเวลา 1 ปี พอเช่าไปได้ 6 เดือน ก. ถูกศาลสั่งให้เป็นคนล้มละลาย ข. จะฟ้องเรียกรถยนต์คืนก่อนครบกำหนดสัญญาเช่าได้หรือไม่
(ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ 5 ประจำปีการศึกษา 2495)

แนวคำตอบ

(ก) กรณีที่กฎหมายบัญญัติห้ามมิให้ฝ่ายลูกหนี้ ถือเอาประโยชน์แห่งเงินเวลาเริ่มต้นหรือเวลาสุดสิ้น คือ

1. ถ้าลูกหนี้ถูกศาลสั่งให้เป็นคนล้มละลาย
2. ถ้าลูกหนี้ได้ทำลาย หรือทำให้ลดน้อยถอยลงซึ่งประกันอันได้ให้ไว้แก่เจ้าหนี้
3. ถ้าลูกหนี้ไม่ให้ประกัน ในเมื่อจำต้องให้ (ป.พ.พ. มาตรา 155)

(ข) ข. ฟ้องเรียกรถยนต์คืนก่อนครบกำหนดสัญญาเช่าได้ เพราะ ก. (ลูกหนี้) ถูกศาลสั่งให้เป็นคนล้มละลาย ตาม ป.พ.พ. มาตรา 155 (1).

ข้อ 7. คำถาม

พี่โอนทะเบียนที่ดินให้น้องโดยเจตนาจะให้กันโดยเสน่หา แต่จดทะเบียนเป็นขายกันราคา 500,000 บาท โดยอ้างว่ายังไม่ได้ชำระกัน น้องต่อสู้ว่าเจตนาแท้จริงประสงค์จะยกให้กัน ฝ่ายพี่แย้งว่าแม้จะเป็นการให้กันโดยเสน่หา ในทะเบียนก็ไม่ได้จดไว้ดังนั้น ดังนี้ จะควรรับฟังข้อโต้แย้งของฝ่ายใด

(ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ 6 ประจำปีการศึกษา 2496)

แนวคำตอบ

ควรรับฟังข้อโต้แย้งฝ่ายน้อง เพราะกรณีเป็นการทำนิติกรรมอำพราง ตาม ป.พ.พ. มาตรา 118 วรรค 2 ซึ่งเมื่อเจตนาแท้จริงตั้งใจจะให้กันโดยเสน่หาแล้ว ก็ต้องบังคับตามสิทธิและหน้าที่ในลักษณะให้ คือจะฟ้องเรียกราคาไม่ได้ ส่วนที่ไม่ได้จดทะเบียนการให้นั้นก็เพราะเจตนาจะอำพรางไว้ คือทะเบียนนั้นจดแล้ว แต่จดทะเบียนการขายเพื่ออำพรางการให้ ซึ่งถ้าจะบังคับโดยขอกฎหมายให้จดทะเบียนการให้ด้วยแล้ว กรณีทำนิติกรรมอำพรางก็จะมีไม่ได้เลย.

ข้อ 8. คำถาม

นายดำเป็นลูกหนี้นายแดงอยู่ 1,000 บาท เมื่อหนี้พ้นกำหนดชำระ 10 ปีแล้ว นายแดงแจ้งแก่นายดำว่า ถ้าไม่ยอมชำระหนี้ นายแดงจะเปิดเผยความลับว่า นายดำเคยข่มขืนผู้หญิงเมื่อ

1 ปีมาแล้ว นายดำก็แล้วจะถูกเปิดเผยความลับ จึงยอมชำระหนี้ที่ค้างให้แก่นายแดงจนสิ้น การชำระหนี้นั้นจะเป็นการชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

(ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ 8 ประจำปีการศึกษา 2498)

แนวคำตอบ

การชำระหนี้หนี้ไม่เป็นการชอบด้วยกฎหมาย เพราะเมื่อนายดำจะเป็นลูกหนี้ นายแดงอยู่จริง การที่นายดำชำระหนี้ก็เป็นการชำระโดยกลัวจะถูกเปิดเผยความลับ จึงเป็นการชำระหนี้เพราะถูกข่มขู่ (ตาม ป.พ.พ. มาตรา 126 ไม่เข้าข้อยกเว้นตามมาตรา 127).

ข้อ 9. คำถาม

นายดำซึ่งเป็นผู้ยืมค้ำกับนายแดง เขียนหนังสือถึงนายแดง ขอซื้อข้าวสารชนิด 5% จากนายแดง 1,000 กระสอบตามราคาซึ่งแล้วแต่ นายแดงจะเห็นสมควร นายแดงได้มีหนังสือตอบถึงนายดำ แจ้งว่าได้ตกลงขายข้าวสารชนิดดังกล่าวแล้วให้นายดำ 980 กระสอบ ในราคากระสอบละ 150 บาท แต่นายดำต้องชำระเงินสดและนำเงินไปชำระโดยด่วน ภายหลังจากที่นายดำได้รับหนังสือนายแดงแล้ว 10 วัน ยังมีหนี้ที่จะได้ตอบหนังสือนายแดง หรือนำเงินราคาข้าวสารไปชำระให้แก่ นายแดงประการใด นายแดงก็มีหนังสือแจ้งมายังนายดำ บอกเลิกการตกลงขายข้าวสารรายนี้ให้แก่ นายดำ นายดำจึงฟ้องขอให้ศาลบังคับให้นายแดงขายข้าวสารให้แก่ นายดำตามจำนวนและราคาที่นายแดงแจ้งไปยังนายดำ หรือให้ใช้ค่าเสียหายเนื่องจากข้าวสารได้ขึ้นราคาไปจากนั้น

ดังนี้ ท่านเป็นศาล จะวินิจฉัยอย่างไร

(ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ 9 ประจำปีการศึกษา 2499)

แนวคำตอบ

วินิจฉัยให้ยกฟ้องของนายดำ เพราะหนังสือตอบของนายแดงเป็นแต่เพียงคำเสนอเท่านั้น โดยกำหนดราคาและกำหนดวิธีการชำระราคาข้าวสารไปยังนายดำ นายดำยังมีได้สนองรับหรือปฏิบัติการประการใดอันจะถือได้ว่าเป็นการสนองรับ จึงยังไม่ก่อให้เกิดเป็นสัญญาซื้อขายระหว่างนายดำกับนายแดง เมื่อนายแดงบอกเลิกการขายแล้ว คำเสนอนั้นก็สิ้นผล (นัยแห่งคำพิพากษาฎีกาที่ 927/2498).

ข้อ 10. คำถาม

นายแดงผู้ใหญ่บ้าน ให้นายดำลงชื่อในหนังสือ โดยบอกว่าเป็นหนังสือแจ้งทะเบียน ตำนะโนคริ้ว นายดำยอมลงชื่อให้ โดยหลงเชื่อว่าเป็นความจริง ความจริงเป็นหนังสือสัญญา จะขายสวนให้แก่นายแดงผู้ใหญ่บ้าน รุ่งขึ้น นายแดงเอาหนังสือนั้นไปวางประกันเงินกู้ต่อ นายเขียว นายเขียวเอาหนังสือนั้นไปให้นายดำดูในวันนั้น นายดำบอกว่าตนลงชื่อจริง แต่ไม่ได้ขาย ที่ให้แก่ นายแดง ต่อมาอีกปีเศษ นายแดงต้องการฟ้องขอให้บังคับนายดำโอนขายที่ตามหนังสือ นั้น นายดำเถียงว่า ไม่เคยทำนิติกรรมกับนายแดงเลย

ให้ท่านชี้แจงว่า ถ้ามีการฟ้องร้องกัน ใครจะเป็นฝ่ายชนะคดี

(ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ 10 ประจำปีการศึกษา 2500)

แนวคำตอบ

นายดำไม่ได้มีเจตนาทำนิติกรรม จึงไม่เกิดมีสัญญาขึ้นระหว่างนายแดงกับนายดำ ฉะนั้น ถ้ามีการฟ้องร้องกันขึ้น นายดำเป็นฝ่ายชนะคดี.

ข้อ 11. คำถาม

ในวันจันทร์ นายทวีเขียนจดหมายถึงนายคุณ เสนอขายสินค้า และระบุว่าราคายืนอยู่ เพียงวันเสาร์ เวลา 12.00 น. วันศุกร์ นายทวีโทรเลขขอถอนคำเสนอและโทรเลขไปถึงสำนักงาน นายคุณเวลา 15.00 น. แต่นายคุณออกไปจากสำนักงานเสียก่อนแล้ว จนกระทั่งวันเสาร์เช้า จึงได้อ่านโทรเลขนั้น และก่อนที่นายคุณออกจากสำนักงานในวันศุกร์ ได้เขียนจดหมายสนอง รับคำเสนอ จดหมายนี้เสมียนนำไปใส่ตู้ไปรษณีย์ เวลา 17.00 น. ซึ่งนายทวีได้รับเวลา 10.00 น. วันเสาร์

ดังนี้ สัญญาได้เกิดขึ้นหรือไม่

(ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ 11 ประจำปีการศึกษา 2501)

แนวคำตอบ

สัญญาได้เกิดขึ้น เพราะคำเสนอ มีผลแล้ว และอยู่ในเวลาอันควร คาดหมายว่าจะได้รับ คำบอกกล่าวสนอง คือเวลาที่ราคายืนอยู่ ฉะนั้น นายทวีจะถอนคำเสนอไม่ได้ (ป.พ.พ. มาตรา 355) เมื่อคำสนองของนายคุณไปถึงนายทวีวันเสาร์ เวลา 10.00 น. ซึ่งอยู่ในกำหนดที่ราคายืนอยู่ ก็เป็นคำสนองที่ใช้ได้.

ข้อ 12. คำถาม

วันที่ 1 ตุลาคม 2502 นายสอนซึ่งเป็นพ่อค้าอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ ได้รับหนังสือของ นายสีจากจังหวัดพระนคร บอกขายรถยนต์ในราคา 50,000 บาท นายสอนอยากจะซื้อแต่ยังมีเงินไม่พอ จึงวิ่งเต็นหาเงินอยู่ ได้เงินครบเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2502 นายสอนจึงส่งจดหมายทางไปรษณีย์ตอบรับซื้อไปยังนายสี แต่ในวันที่ 20 พฤศจิกายน นั้นเอง ฝนตกหนักน้ำท่วม เป็นเหตุให้ทางรถไฟขาด จดหมายตอบของนายสอนจึงล่าช้าไป 6 วัน มาถึงนายสีวันที่ 26 พฤศจิกายน 2502

ดังนี้ นายสีจะต้องปฏิบัติอย่างไรหรือไม่ ในเมื่อนายสีไม่ต้องการขายรถยนต์ของคนให้นายสอนต่อไปแล้ว

(ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ 12 ประจำปีการศึกษา 2502)

แนวคำตอบ

แม้คำสนองของนายสอนจะได้ส่งมาโดยทางการและน้ำท่วมทางรถไฟขาด ล่าช้าไป 6 วันก็ตาม ก็เป็นที่เห็นประจักษ์ว่าอย่างไรเสียคำสนองของนายสอนก็จะมาถึงนายสีภายในกำหนดเวลาอันควรคาดหมายว่าจะได้รับคำบอกกล่าวสนองตาม ป.พ.พ. มาตรา 355 ไม่ได้ เพราะนายสอนได้ตอบสนองมาภายหลังที่ได้รับคำเสนอของนายสีแล้วถึง 50 วัน กรณีจึงไม่เข้าตาม ป.พ.พ. มาตรา 358 คำสนองของนายสอนจึงเป็นคำสนองล่วงเวลาตาม ป.พ.พ. มาตรา 359 กลายเป็นคำเสนอใหม่ เมื่อนายสีไม่ต้องการขายรถยนต์ของคน ก็นิ่งเฉยเสียไม่ตอบสนองไป สัญญาซื้อขายก็เกิดขึ้นไม่ได้.

ข้อ 13. คำถาม

นายแสงซื้อมะพร้าว 100 ผลจากเรือขายมะพร้าวของนายสี ยังไม่ชำระราคา แต่ตกลงกันเลือกและนับมะพร้าวกองไว้ต่างหากแล้ว โดยนัดกันว่าในวันรุ่งขึ้นนายแสงจะเอาเรือมาบรรทุกไปพร้อมด้วยชำระราคา คืนวันนั้นเองพายุพัดจัด เรือขายมะพร้าวของนายสีล่ม มะพร้าวสูญหายหมด

ดังนี้ ฝ่ายใดจะมีสิทธิเรียกร้องจากอีกฝ่ายหนึ่งได้เพียงไรหรือไม่

(ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ 13 ประจำปีการศึกษา 2503)

แนวคำตอบ

มะพร้าวที่นายแสงกับนายสีตกลงกันซื้อขายกันในเบื้องต้นไม่ใช่ทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง แต่เมื่อตกลงกันเลือกและนับกองไว้ต่างหากแล้ว ย่อมกลายเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่งไป (ป.พ.พ. มาตรา 195 วรรคสอง) กรรมสิทธิ์โอนไปยังนายแสงแล้ว (ป.พ.พ. มาตรา 460) การที่มะพร้าวสูญหาย ไม่ใช่ความผิดของนายสีผู้เป็นลูกหนี้ที่จะต้องส่งมอบมะพร้าว การสูญหรือเสียหายย่อมตกเป็นพับแก่นายแสงซึ่งเป็นเจ้าหนี้ (ป.พ.พ. มาตรา 370) นายแสงจึงไม่มีสิทธิเรียกร้องจากนายสี แต่นายสีมีสิทธิเรียกร้องราคามะพร้าวจากนายแสง.

ข้อ 14. คำถาม

นายสอนกู้เงินจากนายมิ่ง 10,000 บาท นายมิ่งต้องการจะได้ดอกผลให้ครบ 1,500 บาท จึงทำสัญญาให้นายสอนกู้เงิน 10,000 บาท ในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 15 ต่อปี เป็นเวลา 1 ปี โดยเรียกดอกเบี้ยล่วงหน้าไว้ 1,500 บาท ต่อมาจกวันกู้ 6 เดือน นายสอนถูกรางวัลสลากกินแบ่ง จึงเอาเงินไปใช้ให้นายมิ่ง 10,000 บาท

ดังนี้ นายสอนจะเรียกดอกเบี้ยชำระล่วงหน้าไว้คืนครึ่งหนึ่งได้หรือไม่

(ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ 14 ประจำปีการศึกษา 2504)

แนวคำตอบ

เงื่อนไขเวลาตามสัญญานี้กำหนดขึ้นเพื่อประโยชน์ของนายสอนซึ่งเป็นลูกหนี้ และเพื่อประโยชน์ของนายมิ่งซึ่งเป็นเจ้าหนี้ด้วย เพราะนายมิ่งให้กู้เงินไปเป็นเวลา 1 ปี ก็โดยต้องการดอกเบี้ยให้ครบจำนวน 1,500 บาท นายสอนจะสละประโยชน์แห่งเงื่อนไขเวลา โดยเอาเงินไปชำระก่อนกำหนดย่อมทำได้ แต่การสละนี้จะไปกระทบกระเทือนต่อประโยชน์ของนายมิ่งเจ้าหนี้ไม่ได้ (ป.พ.พ. มาตรา 154 วรรคสอง) ฉะนั้น นายสอนยอมเอาเงิน 10,000 บาท ไปชำระก่อนกำหนดได้ แต่จะเรียกดอกเบี้ยคืนครึ่งหนึ่งไม่ได้.

ข้อ 15. คำถาม

นายแสงต้องการซื้อแจกันใบหนึ่งในร้านของนายгим จึงถามนายгимว่าแจกันใบนั้นมีตำหนิหรือไม่ นายгимตอบว่าไม่มีตำหนิ ซึ่งความจริงนายгимรู้แล้วว่าแจกันใบนั้นมีรอยร้าว นายแสงเชื่อว่าไม่มีตำหนิ จึงตกลงซื้อในราคา 500 บาท พอมาถึงบ้าน นายแสงพิจารณาโดย

ละเอียดแล้วจึงเห็นรอยร้าวที่แจกัน ซึ่งข้อเท็จจริงได้ความว่า หากนายแสงรู้ว่ามียอยร้าวก็จะซื้อ แต่จะซื้อเพียงราคา 300 บาท ซึ่งเป็นราคาในท้องตลาดทั่วไปสำหรับแจกันชนิดนั้นที่มีรอยร้าวเช่นนั้น

ดังนั้น นายแสงจะบอกล้างนิติกรรมซื้อขาย หรือจะเรียกร้องอะไรจากนายгимได้อย่างไรหรือไม่

(ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ 15 ประจำปีการศึกษา 2505)

แนวคำตอบ

ข้อเท็จจริงได้ความว่า ถ้านายแสงรู้ว่าแจกันมียอยร้าวก็จะซื้อ แสดงว่ากลฉ้อฉลของนายгимที่กระทำต่อนายแสงนั้น ไม่ถึงขนาดที่จะทำให้นิติกรรมซื้อขายนั้นเป็นโมฆะ นายแสงจึงบอกล้างนิติกรรมซื้อขายนั้นไม่ได้ (ป.พ.พ. มาตรา 122) แต่หากนายแสงรู้ว่ามียอยร้าวก็จะซื้อในราคาเพียง 300 บาท จะไม่ยอมซื้อในราคาถึง 500 บาทนั้น แสดงว่ากลฉ้อฉลนั้นเป็นแต่เพียงเหตุ เพียงจงใจให้นายแสงยอมซื้อในราคาที่แพงกว่าที่นายแสงจะยอมรับซื้อโดยปกติ ฉะนั้น นายแสงได้แต่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนจากนายгимเพียงเท่าที่ยอมรับซื้อแพงขึ้น คือเป็นเงิน 200 บาท (ป.พ.พ. มาตรา 123).

ข้อ 16. คำถาม

นายแมนตกลงซื้อไขเปิดทั้งลำเรือของนายกลม เป็นเงิน 10,000 บาท โดยตกลงกันว่า นายกลมจะต้องบรรจุไขเปิดลงในกล่องซึ่งนายแมนจัดหามาให้กล่องละ 2 โหล นายแมนคิดค่าบรรจุให้นายกลมกล่องละ 10 สตางค์ การชำระเงินค่าไขเปิดและค่าบรรจุ นายแมนจะชำระต่อเมื่อบรรจุเสร็จแล้ว นายกลมบรรจุได้เพียง 500 กล่อง ยังไม่เสร็จ เกิดวาตะภัยเรือล่ม ไขทั้งที่บรรจุเสร็จแล้ว และยังไม่เสร็จ สูญหายหมด บัดนี้ นายแมนไม่ยอมชำระราคาไขเปิดและค่าบรรจุ

ดังนั้น นายกลมจะมีสิทธิเรียกได้เพียงใด หรือไม่

(ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ 15 ประจำปีการศึกษา 2505)

แนวคำตอบ

การซื้อขายไขเปิดระหว่างนายแมนและนายกลม เป็นการตกลงซื้อขายไขเปิดทั้งลำ ซึ่งกรรมสิทธิ์เปลี่ยนมือแล้ว โดยปกตินายแมนจะต้องรับภัยพิบัติเพราะเป็นทรัพย์เฉพาะสิ่ง และ

วาตะภัยมิใช่ความผิดของนายกลม ซึ่งเป็นลูกหนี้ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 370 แต่โดยเหตุที่การซื้อขายรายนี้เป็น การซื้อขายสังหาริมทรัพย์เกินกว่า 500 บาท ตามปัญหาที่ได้กล่าวไว้ การตกลงได้ทำเป็นหนังสือ หรือมีการวางมัดจำ ทั้งการบรรจุ ก็มีใช่เป็นการชำระหนี้บางส่วน ฉะนั้น นายกลมจึงฟ้องเรียกราคาไข่เป็ดจากนายแมนไม่ได้ (ป.พ.พ. มาตรา 456 วรรค 2 และ 3)

การตกลงให้นายกลมบรรจุไข่เป็ดทั้งลำเรือ เป็นการจ้างทำของ ความมุ่งหมายจึงอยู่ที่ต้องบรรจุให้เสร็จทั้งลำ ฉะนั้น เมื่อเกิดเหตุสุดวิสัยไม่อาจบรรจุให้เสร็จ นายกลมจึงเรียกค่าบรรจุไม่ได้ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 372 วรรค 1.

ข้อ 17. คำถาม

นายแดงไปซื้อแจกันมีค่าใบหนึ่ง จากบ้านของนายขาวและตกลงกันว่า นายขาวจะให้ นายเหลืองคนขับรถของนายขาวเอาแจกันไปส่งให้ที่บ้านของนายแดง โดยนายแดงกับนายขาวตกลงกันว่า นายขาวจะไม่ต้องรับผิดชอบเพื่อถลั่นฉล หรือความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของ นายเหลือง ดังนี้ถ้าระหว่างทาง นายเหลืองขับรถโดยประมาทไปชนรถคันอื่น เป็นเหตุให้แจกันใบนั้นแตกประการหนึ่ง หรือระหว่างทาง นายเหลืองเอาแจกันไปใช้เสียอีกประการหนึ่ง ทั้งสองประการนี้นายขาวจะต้องรับผิดชอบต่อนายแดงอย่างไรบ้างหรือไม่

(ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ 16 ประจำปีการศึกษา 2506)

แนวคำตอบ

นายขาวใช้ให้นายเหลืองทำการชำระหนี้แทนตน ตาม ป.พ.พ. มาตรา 220 ตอนต้น นายขาวต้องรับผิดชอบในการกระทำของนายเหลือง ไม่ว่านายเหลืองจะได้กระทำโดยเจตนาหรือประมาท แต่กรณีนี้นายขาวตกลงกับนายแดงว่า นายขาวจะไม่ต้องรับผิดชอบเพื่อถลั่นฉลหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของนายเหลือง ข้อตกลงเช่นนี้ต้องห้ามตาม ป.พ.พ. มาตรา 373 เฉพาะในกรณีที่ยกเว้นความรับผิดชอบของตัวเอง แต่ตามปัญหาเป็นการรับผิดชอบของผู้ที่ลูกหนี้ใช้ให้ไปชำระหนี้ มิใช่ตัวเอง จึงไม่ต้องห้าม ข้อตกลงระหว่างนายขาวกับนายแดงนี้จึงทำให้นายขาวไม่ต้องรับผิดชอบต่อนายแดงทั้งสองกรณี.

ข้อ 18. คำถาม

นายแดงเป็นหนี้ค่าจ้างทำของแก่นายขาวอยู่ 10,000 บาท นายแดงมิใช่ นายขาวจึงมีหนังสือทวงถามเงินจำนวนนี้จากนายแดง นายแดงตอบมาว่าได้เป็นหนี้อยู่จริง แต่เป็นหนี้ที่

ขาดอายุความฟ้องร้องแล้ว เช่นนี้ จะฟังได้ว่าหนังสือของนายแดงเป็นการรับสภาพหนี้หรือไม่
(ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ 16 ประจำปีการศึกษา 2506)

แนวคำตอบ

หนังสือของนายแดงมีข้อต่อสู้ว่าเป็นหนี้ที่ขาดอายุความ จึงไม่ถือว่าเป็นการรับสภาพหนี้
ตาม ป.พ.พ. มาตรา 172 (คำพิพากษาฎีกาที่ 790/2504).

ข้อ 19. คำถาม

บริษัทเครื่องจักรนายเขียวเป็นผู้จัดการมีกำหนด 10 ปี มีข้อสัญญาว่า เมื่อนายเขียว
ทำงานครบ 10 ปีแล้ว นายเขียวมีสิทธิได้บำเหน็จเป็นเงินก้อนจากบริษัท 50,000 บาท ในขณะที่
นายเขียวเข้าทำสัญญากับบริษัทเครื่องจักรนั้น คนเป็นที่ปรึกษาหลัก ๆ ของบริษัทคู่แข่งของบริษัท
เครื่องจักรอยู่แล้ว ถ้าบริษัทเครื่องจักรจะไม่ตกลงทำสัญญากับนายเขียว แต่บริษัทเครื่องจักรไม่รู้จึงจ้าง
เมื่อเข้าทำงานในบริษัทเครื่องจักรแล้ว นายเขียวก็ยังคงแอบไปเป็นที่ปรึกษาของบริษัทคู่แข่งอีก
ครบ 10 ปี บริษัทเครื่องจักรจ่ายเงินบำเหน็จให้แก่ นายเขียวตามสัญญา ต่อมา 2 เดือน บริษัท
เครื่องจักรจึงได้รู้ว่านายเขียวเป็นพวกของบริษัทคู่แข่งตามข้อเท็จจริงข้างต้น ดังนี้ สัญญาระหว่าง
บริษัทเครื่องจักรกับนายเขียวจะเป็นโมฆียะหรือโมฆะ เพราะเหตุใดหรือไม่ ถ้าเป็นโมฆียะ บริษัท
เครื่องจักรจะบอกล้างสัญญานี้ได้หรือไม่

(ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ 17 ประจำปีการศึกษา 2507)

แนวคำตอบ

สัญญาระหว่างบริษัทเครื่องจักรกับนายเขียวเป็นโมฆียะ เพราะการที่นายเขียวจงใจนิ่งเสีย
ไม่ไขข้อความจริงอันบริษัทเครื่องจักรมิได้รู้ว่านายเขียวเป็นที่ปรึกษาหลักของบริษัทคู่แข่งของ
บริษัทเครื่องจักรนั้น ถือว่าเป็นกมลฉ้อฉล เพราะตามข้อเท็จจริงปรากฏว่า หากนายเขียวมิได้นิ่งเสีย
เช่นนี้ บริษัทเครื่องจักรจะไม่ตกลงจ้างนายเขียวเลย เพราะไม่รู้ บริษัทเครื่องจักรจึงจ้าง และกมลฉ้อฉล
นี้เป็นกมลฉ้อฉลถึงขนาดด้วย (ป.พ.พ. มาตรา 121, 122, 124)

บริษัทเครื่องจักรบอกล้างสัญญาไม่ได้ เพราะเวลาได้ล่วงไปถึง 10 ปีนับแต่เมื่อได้ทำโมฆียะ
กรรม (ป.พ.พ. มาตรา 143).

ข้อ 20. คำถาม

นายบุญอยู่เชียงใหม่สั่งซื้อข้าวสารด้วยวาจาจำนวน 20 กระสอบ ๆ ละ 200 บาทจาก

นายวิทย์ซึ่งอยู่กรุงเทพฯ และบอกว่าถ้าตกลงก็ให้จัดการส่งให้ด้วย นายวิทย์จึงส่งข้าวสารตามจำนวนดังกล่าวไปทางบริษัทขนส่ง ร.ส.พ. ระหว่างขนส่งจากกรุงเทพฯ ถึงเชียงใหม่ ไฟฟ้ารถไฟไหม้ข้าวสารหมด ดังนี้ นายบุญจะไม่ยอมชำระค่าข้าวสาร แต่เรียกร้องให้นายวิทย์ส่งมอบข้าวสารตามจำนวนดังกล่าวให้อีกได้หรือไม่

(ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ 18 ประจำปีการศึกษา 2508)

แนวคำตอบ

แม้การตกลงซื้อขายข้าวสารจะกระทำด้วยวาจาและข้าวสารมีราคากว่า 500 บาทก็ตาม แต่ในกรณีนี้มีการส่งมอบให้ผู้ทำการขนส่งแล้ว จึงถือได้ว่าเป็นการชำระหนี้แล้ว นายบุญจะไม่ยอมชำระราคาเพราะนายวิทย์ไม่มีหลักฐาน ป.พ.พ. มาตรา 456 สำหรับฟ้องคดีไม่ได้

ข้าวสารรายนี้เป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่งตาม ป.พ.พ. มาตรา 195 วรรค 2 ในตอนที่มีการส่งมอบต่อผู้ขนส่ง ไฟฟ้าไฟไหม้ข้าวสาร จึงมิใช่เป็นความผิดของลูกหนี้ นายบุญจะไม่ยอมชำระราคาไม่ได้ (ป.พ.พ. มาตรา 370) และจะเรียกร้องให้ส่งมอบข้าวสารอีกไม่ได้ เพราะมีการส่งมอบทรัพย์สินเฉพาะสิ่งนั้นแล้ว.

ข้อ 21. คำถาม

นายทองชายแหวนให้นายจันทร์ 1 วง โดยมีข้อสัญญากันว่า นายจันทร์จะต้องใช้เงินให้แก่นายอิสระเจ้าหนี้ของนายทองเป็นเงิน 4,500 บาท นายจันทร์ตกลงด้วย เมื่อรับแหวนมาแล้ว นายจันทร์อยากได้กำไรจึงขายให้นายดี 1,000 บาท โดยมีข้อสัญญากันว่านายดีจะต้องใช้เงินให้แก่นายอิสระ 4,500 บาท เช่นกัน นายดีตกลงยอมรับภาระนั้น เมื่อรับแหวนจากนายจันทร์แล้ว ยังไม่ทันที่นายดีจะได้ใช้เงินให้นายอิสระ นายอิสระเรียกร้องให้นายจันทร์ส่งเงิน 4,500 บาท ไปชำระภายใน 7 วัน นายจันทร์ต่อสู้ว่าให้ไปเรียกร้องเอานายดี ดังนี้ ข้อต่อสู้ของนายจันทร์จะฟังได้เพียงใดหรือไม่

(ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ 19 ประจำปีการศึกษา 2509)

แนวคำตอบ

ข้อต่อสู้ของนายจันทร์ฟังไม่ขึ้น เพราะนายจันทร์ทำสัญญาตกลงว่าจะชำระหนี้แก่นายอิสระบุคคลภายนอก นายอิสระจึงมีสิทธิเรียกชำระหนี้จากนายจันทร์โดยตรงได้ สิทธิของนายอิสระเกิดขึ้นตั้งแต่เวลาที่เรียกร้องให้นายจันทร์ชำระหนี้ (ป.พ.พ. มาตรา 374)

การที่นายจันทร์ไปทำสัญญากับนายดี ไม่กระทบกระเทือนถึงสัญญาเพื่อประโยชน์แก่บุคคลภายนอกที่นายจันทร์ทำไว้กับนายทอง.

ข้อ 22. คำถาม

นายเสขจ้างนายสวิงคู่สอนกอล์ฟให้มาสอนตนเป็นเวลา 30 วัน คิดค่าจ้างวันละ 250 บาท แต่ถึงกำหนดสอน นายเสขไปต่างประเทศเสียเกี่ยวกับธุรกิจการค้า เมื่อนายเสขกลับจากต่างประเทศ นายสวิงจึงฟ้องเรียกเอาค่าสอนเป็นเงิน 7,500 บาท ปรากฏว่าในระหว่างเวลา 30 วันนั้น นายสวิงเองก็ไปเยี่ยมญาติที่ต่างจังหวัดเสีย ไม่ได้ไปลงสนามรับจ้างสอนเช่นเคย นายเสขจะมีทางต่อสู้คดีนายสวิงอย่างไรหรือไม่

(ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ 20 ประจำปีการศึกษา 2510)

แนวคำตอบ

สัญญาจ้างสอนกอล์ฟ ไม่ใช่สัญญาที่มีวัตถุประสงค์เป็นการก่อให้เกิดหรือโอนทรัพย์สินในทรัพย์สินเฉพาะสิ่งตาม ป.พ.พ. มาตรา 370 และไม่ใช่สัญญาต่างตอบแทนมีเงื่อนไขบังคับก่อนตามมาตรา 371 กรณีจึงต้องตามบทบัญญัติแห่งมาตรา 372 เพราะฉะนั้นเมื่อการชำระหนี้ตกเป็นพ้นวิสัยเพราะนายสวิงสอนกอล์ฟไม่ได้ตามกำหนด อันเป็นเหตุที่จะโทษนายเสขเจ้าหนี้ได้ นายสวิงฝ่ายลูกหนี้จึงไม่เสียสิทธิเรียกเอาค่าจ้าง 7,500 บาท แต่ในการที่นายสวิงแกล้งละเลยโดยไปเยี่ยมญาติที่ต่างจังหวัด ไม่ชวนชวนลงสนามรับจ้างสอนในระหว่างระยะเวลา 30 วันนั้น หากปรากฏว่าถ้าอยู่ลงสนาม นายสวิงจะได้ค่าจ้างสอนเป็นเงินจำนวนเท่าใด นายเสขมีทางต่อสู้คดีขอหักเงินจำนวนนี้กับค่าจ้าง 7,500 บาทได้.

ข้อ 23. คำถาม

นายขาวเจ้าหนี้มีหนังสือแจ้งไปยังนายดำลูกหนี้ว่า ตนปลดหนี้ให้แก่นายดำแล้ว นายขาวตาย และข่าวตายนี้ได้รู้ไปถึงนายดำก่อนหนังสือแจ้งการปลดหนี้ไปถึงนายดำ ดังนี้ ทายาทของนายขาวจะเรียกร้องให้นายดำชำระหนี้รายนี้ได้หรือไม่

(ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ 21 ประจำปีการศึกษา 2511)

แนวคำตอบ

การแสดงเจตนาทำให้แก่บุคคลผู้อยู่ห่างโดยระยะทาง แม้ภายหลังผู้แสดงเจตนาตาย การแสดงเจตนานั้นก็สมบูรณ์ เพราะการแสดงเจตนาเช่นนี้ ไม่ใช่คำเสนอคำสนอง การปลดหนี้

ได้ทำเป็นหนังสือ หนี้รายนี้ก็จะดับสิ้นไป ทายาทของนายขาว เรียกร้องให้ชำระหนี้อีกไม่ได้ (ป.พ.พ. มาตรา 130, 340).

ข้อ 24. คำถาม

นายดำตกลงให้นายแดงปลูกตึกแถวในที่ดินของนายดำ แล้วให้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของนายดำ โดยนายดำยอมให้นายแดงมีสิทธิเรียกเงินค่าก่อสร้างจากผู้มาขอเช่าตึกได้ และนายดำจะทำสัญญาเช่าให้แก่ผู้เช่ามีกำหนด 10 ปี นายเขียวจึงเข้ามาทำสัญญากับนายแดงและเสียเงินช่วยค่าก่อสร้างตึกให้นายแดงแล้ว และเรียกร้องนายดำให้จดทะเบียนการเช่าให้ นายดำปฏิเสธว่า นายดำไม่ได้เป็นคู่สัญญากับนายเขียว ไม่ยอมให้นายเขียวเข้าอยู่ในตึก และไม่ยอมจดทะเบียนการเช่าให้ นายเขียวจะมีสิทธิฟ้องร้องขอให้บังคับนายดำให้จดทะเบียนการเช่าได้หรือไม่

(ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ 22 ประจำปีการศึกษา 2512)

แนวคำตอบ

นายเขียวมีสิทธิฟ้องร้องขอให้บังคับนายดำให้จดทะเบียนการเช่าได้ เพราะแม้ว่านายดำจะไม่ใช่คู่สัญญากับนายเขียว แต่ตามสัญญาระหว่างนายดำกับนายแดงยินยอมให้นายแดงทำสัญญากับบุคคลภายนอกได้ การชำระหนี้ที่นายดำจะต้องปฏิบัติตามสัญญากับนายแดงเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของนายเขียวบุคคลภายนอก หรืออีกนัยหนึ่งนายเขียวเป็นผู้รับประโยชน์ตามสัญญาระหว่างนายดำและนายแดงด้วย และนายเขียวได้บอกกล่าวจะถือเอาประโยชน์จากสัญญาแล้ว โดยเรียกร้องให้นายดำจดทะเบียนการเช่าให้ นายเขียวจึงมีสิทธิฟ้องนายดำให้จดทะเบียนการเช่าได้ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 374 (คำพิพากษาฎีกาที่ 175/2512).

ข้อ 25. คำถาม

นายเอกขั้บรรณนายโทตาย พนักงานอัยการฟ้องนายเอกฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย นายเอกให้สัญญาแก่นางตรีภริยาของนายโทด้วยวาจาว่า นายเอกจะชดใช้เงินให้นางตรี 30,000 บาท เป็นค่าอุปการะเลี้ยงดูนางตรีกับบุตรและค่าทำศพนายโท แต่ตกลงกันให้นางตรียื่นคำร้องต่อศาลว่านายเอกตกลงจะใช้ค่าเสียหายให้เป็นที่พอใจแล้ว ไม่มีความประสงค์จะให้ศาลลงโทษนายเอกอีก นางตรีก็ยื่นคำร้องให้ แต่แล้วนายเอกก็ไม่ให้เงิน 30,000 บาทแก่นางตรี นางตรีจะฟ้องขอให้นายเอกชำระเงินนี้ได้หรือไม่

(ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ 23 ประจำปีการศึกษา 2513)

แนวคำตอบ

นางศรีฟ้องได้ เพราะข้อตกลงที่ยื่นคำร้องต่อศาลว่าไม่มีความประสงค์ที่จะให้ศาลลงโทษนายเอกนั้น ไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน แม้คดีอาญานั้นจะมีโทษความผิดอันยอมความได้ก็ตาม (ป.พ.พ. มาตรา 113, 114) และการตกลงจะใช้ค่าสินไหมทดแทนกัน 30,000 บาท นี้ก็มีใช้สัญญาประนีประนอมยอมความ เพราะมิใช่ประสงค์จะระงับข้อพิพาทในเรื่องละเมิด หากแต่ต้องการให้นางศรีชำระหนี้ตอบแทนด้วยการยื่นคำร้องขอความกรุณาแก่นายเอก ดังนั้น แม้จะไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือ ก็ฟ้องบังคับได้.

ข้อ 26. คำถาม

นายอุทัยกู้เงินโจทก์ไป ยังไม่ได้ใช้คืน หลังจากครบกำหนดชำระแล้ว 1 ปี นายอุทัยตาย โจทก์ก็รู้ ในปีที่นายอุทัยตาย นายอุดมทายาทของนายอุทัยชำระดอกเบี้ยให้โจทก์เป็นรายเดือนอีก 6 เดือนแล้วไม่ยอมชำระ อีก 6 ปีนับแต่นั้น โจทก์จึงฟ้องนายอุดมให้ชำระเงินต้นและดอกเบี้ย นายอุดมยกอายุความขึ้นต่อสู้ ดังนี้สิทธิเรียกร้องของโจทก์ขาดอายุความหรือไม่

(ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ 24 ประจำปีการศึกษา 2518)

แนวคำตอบ

สิทธิเรียกร้องโจทก์อันมีต่อทายาทของนายอุทัยมีกำหนดอายุความ 1 ปี นับแต่โจทก์รู้ถึงความตายของนายอุทัย แต่การที่นายอุดมทายาทของนายอุทัยส่งดอกเบี้ยให้โจทก์นั้น เป็นการรับสภาพต่อเจ้าหนี้ตามสิทธิเรียกร้อง อายุความจึงระงับหยุดลง อายุความสำหรับสิทธิเรียกร้องของโจทก์จึงตั้งต้นนับใหม่ตามอายุความแห่งมูลหนี้ คือมูลหนี้เงินกู้ซึ่งมีอายุความ 10 ปี สิทธิเรียกร้องของโจทก์จึงไม่ขาดอายุความ แต่เฉพาะดอกเบี้ยนั้นโจทก์เรียกเอาดอกเบี้ยที่ค้างส่งได้เพียง 5 ปีเท่านั้น (ป.พ.พ. มาตรา 164, 166, 172, 1754 คำพิพากษาฎีกาที่ 1156/2504).

ข้อ 27. คำถาม

นายมากับนายมีได้มีหนังสือโต้ตอบกันเป็นข้อตกลงว่า ให้นายมีสร้างบ้านตามแบบแปลน และรายการที่นายมาก่อให้เรียบร้อย แล้วนายมาจะทำหนังสือสัญญาเช่าบ้านกับนายมีกำหนด 10 ปี ค่าเช่าเดือนละ 10,000 บาท ครั้นนายมีสร้างบ้านเสร็จ และสิ้นเงินไปแล้วประมาณ 500,000 บาท นายมาแจ้งแก่นายมีว่าไม่เช่า เพราะภรรยาไม่ชอบ ดังนี้ นายมีจะฟ้องบังคับให้นายมาชำระค่าเช่าและค่าเสียหายได้เพียงใดหรือไม่

(ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ 26 ประจำปีการศึกษา 2516)

แนวคำตอบ

ข้อตกลงระหว่างนายมากับนายมีเป็นนิติกรรมอย่างหนึ่ง ซึ่งมีผลผูกพันระหว่างคู่กรณี แต่โดยที่มีข้อตกลงกันว่าจะทำหนังสือสัญญาเช่ากันภายหลัง เมื่อยังไม่ได้ทำหนังสือสัญญาเช่ากัน สัญญาเช่าก็ยังไม่เกิดตาม ป.พ.พ. มาตรา 366 วรรค 2 ฉะนั้นเมื่อนายมีสร้างบ้านเสร็จแล้ว นายมาไม่เช่า นายมีจึงฟ้องเรียกค่าเสียหายฐานผิดข้อตกลงตามนิติกรรมที่ทำไว้ได้ แต่จะฟ้องเรียกค่าเช่าไม่ได้ เพราะยังไม่มีสัญญาเช่าต่อกัน.

ข้อ 28. คำถาม

ก่อนตกลงจะขายที่ดิน 1 แปลงให้แก้วในราคา 100,000 บาท ได้ทำหนังสือสัญญาจะซื้อขายกันไว้ กำหนดนัดจะไปจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์กัน ณ สำนักงานที่ดินในวันที่ 20 มกราคม 2518 ตามสัญญาระบุว่า หากผู้จะขายผิดสัญญาไม่ไปจดทะเบียนโอนขายภายในกำหนดยอมให้ผู้จะซื้อปรับเป็นเงิน 20,000 บาท และยอมให้ฟ้องร้องบังคับให้ปฏิบัติตามสัญญาได้ด้วย ปรากฏว่าก่อนผิดสัญญาไม่ยอมขายที่ดิน แต่ยอมชำระเบี้ยปรับ 20,000 บาท ให้แก้วรับไปแล้ว แก้วยังต้องการซื้อที่ดินนั้น จึงฟ้องขอให้บังคับก่อนโอนขายที่ดินให้ตามสัญญา ก่อนต่อสู้ว่า แก้วจะเรียกเอาทั้งเบี้ยปรับและบังคับให้โอนที่ดินไม่ได้ ทั้งแก้วยอมรับชำระเบี้ยปรับโดยมิได้ สงวนสิทธิไว้ เป็นอันหมดสิทธิฟ้องบังคับให้โอนขายที่ดินแล้ว ดังนี้ ข้อต่อสู้ของก่อน ฟังได้เพียงใดหรือไม่

(ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ 27 ปีการศึกษา 2517)

แนวคำตอบ

เบี้ยปรับตามสัญญาระหว่างก่อนกับแก้ว เป็นเบี้ยปรับซึ่งลูกหนี้สัญญาจะให้เมื่อคนไม่ชำระหนี้ให้ถูกต้องสมควร ตาม ป.พ.พ. มาตรา 381 กล่าวคือไม่ชำระหนี้ตามเวลาที่กำหนด มิใช่เบี้ยปรับเมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 380 (คำพิพากษาฎีกาที่ 2216/2515) กรณีตาม ป.พ.พ. มาตรา 381 เจ้าหนี้มีสิทธิทั้งเรียกให้ชำระหนี้และเรียกเอาเบี้ยปรับ ฉะนั้น แก้วซึ่งเป็นเจ้าหนี้ จึงมีสิทธิเรียกให้ก่อนชำระหนี้ด้วยการโอนที่ดินตามสัญญาและเรียกเอาเบี้ยปรับได้ด้วย แม้แก้วจะยอมรับชำระจากก่อนโดยมิได้บอกสงวนสิทธิไว้ ก็ไม่หมดสิทธิเรียกให้ชำระหนี้ เพราะ ป.พ.พ. มาตรา 381 บัญญัติไว้แต่เพียงว่า ถ้าเจ้าหนี้ยอมรับชำระหนี้ จะเรียกเอาเบี้ยปรับได้ต่อเมื่อได้บอกสงวนสิทธิไว้หาได้บัญญัติว่า ถ้าเจ้าหนี้ยอมรับชำระหนี้ไปแล้ว จะต้องบอกสงวนสิทธิไว้ไม่ ข้อต่อสู้ของก่อนฟังไม่ขึ้น.

ข้อ 29. คำถาม

จันทร์ทำหนังสือสัญญาเช่าบ้านของนายอังการมีกำหนด 3 ปี ในสัญญาข้อหนึ่งระบุว่าเมื่อครบอายุสัญญาเช่าแล้ว อังการยินยอมจะต่ออายุสัญญาเช่าให้จันทร์อีก 3 ปีตามสัญญาเดิมต่อมาก่อนครบอายุสัญญาเช่า อังการถึงแก่ความตายและบ้านดังกล่าวตกเป็นมรดกแก่บุตรซึ่งเป็นทายาท จันทร์ทราบ จึงมีหนังสือถึงบุตร ขอให้ทำสัญญาเช่าต่อตามสัญญาที่อังการทำไว้ แต่บุตรปฏิเสธไม่รับรู้ ดังนี้ จันทร์จะฟ้องขอให้บังคับบุตรให้ต่ออายุสัญญาเช่าได้หรือไม่

(ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ 28 ประจำปีการศึกษา 2518)

แนวคำตอบ

ข้อความในสัญญาที่ว่า อังการยินยอมจะต่ออายุสัญญาเช่าให้จันทร์อีก 3 ปีตามสัญญาเดิมนั้น เป็นเพียงคำมั่นของอังการว่าจะให้จันทร์เช่าต่อไปเท่านั้น ยังไม่ก่อให้เกิดสัญญา แม้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 130 วรรคสอง ความสมบูรณ์แห่งการแสดงเจตนาไม่เสื่อมเสียเพราะความตายของผู้แสดงเจตนาในภายหลัง แต่จันทร์มิได้สนองรับก่อนอังการตาย และเมื่อจันทร์ได้รู้อยู่แล้วว่า อังการผู้เสนอหรือให้คำมั่นตายก่อนสัญญาเช่าครบกำหนด กรณีก็ต้องบังคับตาม ป.พ.พ. มาตรา 360 ซึ่งบัญญัติว่า มิให้นำบทบัญญัติแห่งมาตรา 130 วรรคสองมาใช้บังคับ ดังนั้น คำมั่นของอังการย่อมไม่มีผลบังคับ จึงไม่ผูกพันบุตรซึ่งเป็นทายาทให้จำต้องปฏิบัติตาม จันทร์จะฟ้องขอให้บังคับบุตรให้ต่ออายุสัญญาเช่าหาได้ไม่ (ตามนัยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1213/2517).

ข้อ 30. คำถาม

เทพเป็นลูกหนี้ค้างชำระราคาซื้อรถยนต์ตามสัญญาแก่ไท เป็นเงิน 50,000 บาท ต่อมา เทียนเพื่อนของเทพได้มีจดหมายถึงไท รับรองว่าจะชำระหนี้รายนี้แทนเทพ ไทได้รับจดหมายแล้วก็มีได้ตอบอย่างไร และได้เดินทางไปต่างประเทศจนล่วงเลยเวลา 3 ปี ไทจึงกลับจากต่างประเทศ และได้ทำหนังสือทวงหนี้ให้เทียนชำระรถยนต์ที่เทพค้างชำระแก่ตน เทียนปฏิเสธให้ท่านวินิจฉัยว่า ไทมีสิทธิฟ้องเรียกราคารถยนต์ที่เทพค้างชำระจากใครได้บ้าง

(ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ 29 ประจำปีการศึกษา 2519)

แนวคำตอบ

แม้เทียนจะทำหนังสือรับรองการชำระหนี้แทนเทพก็เป็นเพียงคำเสนอเท่านั้น เมื่อไทไม่ตอบจดหมายของเทียนอย่างไร จนล่วงเวลาอันควรคาดหมายว่าจะได้รับคำบอกกล่าวสนอง

คำเสนอของเทียนที่ยอมชำระหนี้แทนเทพ จึงสิ้นความผูกพัน ตาม ป.พ.พ. มาตรา 355, 357
แม้ไท จะมีหนังสือทวงถามให้เทียนชำระก็ตาม แต่เมื่อเทียนปฏิเสธ ไทยอมไม่มีสิทธิ
เรียกร้องจากเทียน ไทคงฟ้องเรียกเงินราคารถยนต์ที่ค้างชำระจากเทพได้แต่เพียงผู้เดียว (คำ
พิพากษาฎีกาที่ 1092/2509).

ข้อ 31. คำถาม

นายเอกซึ่งอยู่ที่จังหวัดสงขลา ได้มาเยี่ยมนายโทที่บ้านในกรุงเทพมหานคร เห็นเทวรูป
โบราณ 1 องค์ของนายโท ก็ชอบใจ แต่เกรงใจไม่กล้าพูด จึงเขียนจดหมายฝากไว้ถึงนายโทว่า
ตนต้องการซื้อเทวรูปโบราณของนายโท นายโทจะขายในราคาเท่าไรให้บอกไป หลังจากนั้น 3 วัน
นายโทได้ส่งโทรเลขถึงนายเอกว่า ตกลงจะขายเทวรูปโบราณนั้นในราคา 10,000 บาท ให้
นายเอกตอบและส่งเงินโดยด่วน นายเอกเขียนจดหมายตอบตกลงซื้อส่งทางไปรษณีย์ในวันนั้น
พร้อมกับส่งเงิน 10,000 บาท มาทางธนาคารด้วย วันรุ่งขึ้นเกิดเพลิงไหม้บ้านข้างเคียง ลูกหลาน
ไหม้บ้านนายโท และไหม้เทวรูปโบราณเสียหายหมด ต่อมาอีก 1 วัน จดหมายของนายเอกและ
ธนาคารมาถึงนายโท นายโทรีบนำธนาคารไปขอรับเงินทันที แต่ไม่มีเทวรูปโบราณส่งมอบให้
นายเอก นายเอกขอเงินคืน นายโทก็ไม่ยอมคืน อ้างว่านายเอกเป็นฝ่ายเสนอขอซื้อเทวรูปโบราณ
เอง เมื่อนายโทตกลงขาย นายเอกยังยืนยันรับซื้ออีก สัญญาซื้อขายสมบูรณ์แล้ว และเป็นสัญญา
ซึ่งมีวัตถุที่ประสงค์โอนทรัพย์สินในทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง เมื่อทรัพย์สินสูญหรือเสียหายไปโดยโทษ
นายโทซึ่งเป็นลูกหนี้ไม่ได้ การสูญหรือเสียหายนั้น ต้องตกเป็นพับแก่นายเอก ดังนี้ ให้ท่าน
วินิจฉัยว่า นายโทจะต้องคืนเงินค่าเทวรูปโบราณให้นายเอกหรือไม่

(ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ 30-ประจำปีการศึกษา 2520)

แนวคำตอบ

ที่นายเอกเขียนจดหมายถึงนายโทว่า ตนต้องการซื้อเทวรูปโบราณของนายโท นายโท
จะขายในราคาเท่าไรให้บอกไปนั้น ยังไม่เข้าลักษณะเป็นคำเสนอ แต่เป็นเพียงคำเชื้อเชิญให้ทำ
คำเสนอโดยให้นายโทกำหนดราคามาก่อน หากกำหนดสูงเกินไป นายเอกก็มีสิทธิไม่ยอมรับ
ซื้อ เพราะยังไม่มีอะไรผูกพันกัน (คำพิพากษาฎีกาที่ 927/2498) เมื่อนายโทส่งโทรเลขถึงนาย
เอกตกลงจะขายเทวรูปโบราณนั้นในราคา 10,000 บาท การแสดงเจตนาของนายโทจึงเป็นคำ
เสนอ นายเอกเขียนจดหมายตอบตกลงซื้อ และส่งเงินมาให้นายโท ย่อมเป็นคำสนอง แต่สัญญา

ระหว่างบุคคลซึ่งอยู่ห่างกันโดยระยะทางนั้น ย่อมเกิดเป็นสัญญาขึ้นแต่เวลาเมื่อคำบอกกล่าว
 สอนไปถึงผู้เสนอตาม ป.พ.พ. มาตรา 361 สัญญาซื้อขายระหว่างนายเอกกับนายโทจึงเกิด
 ขึ้นเมื่อจดหมายของนายเอกพร้อมกับธนาคัตติมาถึงนายโท แต่ในขณะนั้นเทวรูปโบราณอันเป็น
 ทรัพย์สินที่ตกลงซื้อขายไม่มีอยู่โดยสูญหรือเสียหายไปก่อนแล้ว วัตถุประสงค์ของนิติกรรมสัญญา
 ซื้อขายรายนี้จึงเป็นการพ้นวิสัย นิติกรรมตกเป็นโมฆะตาม ป.พ.พ. มาตรา 113 กรณีไม่ต้อง
 ด้วยมาตรา 370 นายโทจึงต้องคืนเงินค่าเทวรูปโบราณที่รับไว้ให้นายเอก.

ข้อ 32. คำถาม

นายเอกบอกขายรถยนต์ของตนให้นายโทโดยหลอกลวงว่ารถยนต์นั้นไม่เคยชนคนตาย
 มาก่อน ซึ่งเป็นความเท็จ ถ้าหากนายโทได้ทราบความจริงก็จะไม่ซื้อ นายโทหลงเชื่อจึงตกลง
 ซื้อในราคา 100,000 บาท กำหนดชำระราคาภายใน 3 เดือน โดยมีนายตรีทำสัญญาเป็นผู้ค้ำ
 ประกันการชำระราคา หลังจากส่งมอบรถยนต์ให้นายโทไปแล้ว 1 วัน นายเอกเกรงว่านายโท
 จะบอกล้างสัญญาที่เกิดจากการหลอกลวง จึงบอกเลิกสัญญาให้นายโทส่งรถยนต์คืนโดยด่วน
 แต่นายโทนิ่งเฉยไม่ส่งรถยนต์คืน ถึงกำหนด 3 เดือนก็ไม่ชำระราคา นายเอกทวงถาม ทั้งนายโท
 และนายตรีต่างไม่ยอมชำระ นายเอกจึงฟ้องเรียกราคารถยนต์จากคนทั้งสอง นายโทต่อสู้ว่า
 นายเอกบอกเลิกสัญญาซื้อขายแล้ว ต้องรับรถยนต์คืน ไม่มีสิทธิเรียกราคา นายตรีต่อสู้ว่านิติ-
 กรรมซื้อขายรถยนต์เป็นโมฆียะ ขอยกข้อต่อสู้ซึ่งลูกหนี้มีต่อเจ้าหนี้ขึ้นต่อสู้ โดยขอบอกล้าง
 โมฆียกรรมมาในคำให้การ นิติกรรมจึงตกเป็นโมฆะมาแต่เริ่มแรก นายเอกไม่มีสิทธิเรียกราคา
 รถยนต์จากนายโท นายตรีผู้ค้ำประกันจึงไม่ต้องรับผิด ดังนี้ ให้ท่านวินิจฉัยว่านายโทและนายตรี
 จะต้องรับผิดชำระราคารถยนต์ให้นายเอกหรือไม่

(ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ 31 ประจำปีการศึกษา 2521)

แนวคำตอบ

ที่นายเอกหลอกลวงนายโทนั้นเป็นการทำกลฉ้อฉลและเป็นกลฉ้อฉลที่ถึงขนาด ซึ่งทำ
 ให้นิติกรรมตกเป็นโมฆียะตาม ป.พ.พ. มาตรา 121, 122 แต่นิติกรรมที่เป็นโมฆียะนั้นย่อมมี
 ผลใช้ได้จนกว่าจะถูกบอกล้างโดยผู้ที่มีสิทธิบอกล้างตามกฎหมาย หากใช้เหตุที่จะบอกเลิกสัญญา
 แต่อย่างใดไม่ การใช้สิทธิเลิกสัญญาตาม ป.พ.พ. มาตรา 386 จะต้องมีเหตุโดยข้อสัญญาหรือ
 โดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย นายเอกบอกเลิกสัญญาโดยไม่มีเหตุ และนายโทมิได้ตกลงเลิก

สัญญาด้วย สัญญาจึงไม่เลิก การบอกล้างโมฆียกรรมนั้นผู้ที่มีสิทธิบอกล้างคือบุคคลที่ ป.พ.พ. มาตรา 137 บัญญัติให้สิทธิไว้โดยเฉพาะเจาะจง ผู้ค้าประกันไม่มีสิทธิ (คำพิพากษาฎีกาที่ 119/2519) เมื่อนายเอกฟ้องเรียกการชดเชยตามสัญญา นายโทผู้แสดงเจตนาโดยวิปริตซึ่งมีสิทธิบอกล้างโมฆียกรรม มิได้ใช้สิทธิบอกล้าง สัญญาซื้อขายรถยนต์ย่อมยังมีผลใช้บังคับ การบอกล้างของนายตรีผู้ค้าประกันไม่มีผลตามกฎหมาย เมื่อนายโทถูกหนี้ยมิได้ใช้สิทธิบอกล้างโมฆียกรรม ย่อมไม่มีข้อต่อสู้ใดๆที่นายตรีจะยกขึ้นต่อสู้ ดังนั้น นายโทและนายตรีจึงต้องรับผิดชอบชำระราคารถยนต์ให้แก่ นายเอก

ข้อ 33. คำถาม

นาย กำนันทำสัญญากับนาย กิ่งว่า นาย กำนันจะปลูกตึกแถวในที่ดินของนาย กิ่ง 3 ห้อง ยกกรรมสิทธิ์ให้นาย กิ่ง และนาย กิ่งยอมให้นาย กำนันมีสิทธิหาผู้มาเช่าตึกแถวนั้นเพื่อเรียกเงินช่วยค่าก่อสร้างได้ หากนาย กำนันปลูกตึกแถวไม่เสร็จเรียบร้อยภายในกำหนด 1 ปี ยอมให้นาย กิ่งบอกเลิกสัญญาได้ทันทีและนาย กิ่งมีสิทธิรับการทำงานที่ทำไว้แล้วทั้งหมดโดยไม่ต้องเสียค่าตอบแทน ทั้งมีสิทธิเรียกค่าเสียหายได้อีกด้วย ต่อมาเมื่อครบกำหนด 1 ปี นาย กำนันผิดสัญญาโดยปลูกตึกแถวได้เพียง 1 ห้อง นาย กิ่งจึงบอกเลิกสัญญา ในวันเลิกสัญญามีเครื่องผสมคอนกรีตของนาย กำนัน 1 เครื่องอยู่ในที่ก่อสร้าง นาย กิ่งมาปรึกษาท่านว่าประสงค์จะรับตึกแถว 1 ห้องที่ปลูกเสร็จแล้วและเครื่องผสมคอนกรีต 1 เครื่องของนาย กำนันโดยไม่ต้องเสียค่าตอบแทนและจะเรียกค่าเสียหาย ค่าขาดประโยชน์ที่ไม่ได้กรรมสิทธิ์ตึกแถวอีก 2 ห้อง ตามสัญญาซึ่งตีราคาเป็นเงิน 400,000 บาท ดังนี้ท่านจะให้คำปรึกษาว่าอย่างไร

(ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ 32 ประจำปีการศึกษา 2522)

แนวคำตอบ

ให้คำปรึกษาว่า ในกรณีที่มีการผิดสัญญา สิทธิของคู่สัญญาที่จะบังคับเอาแก่ฝ่ายที่ผิดสัญญามีอยู่ 2 ประการคือ บังคับให้ปฏิบัติการชำระหนี้ตามมูลหนี้ประการหนึ่ง หรือบอกเลิกสัญญาและเรียกค่าเสียหายอีกประการหนึ่ง จะเลือกทั้ง 2 อย่างไม่ได้ เมื่อนาย กิ่งใช้สิทธิบอกเลิกสัญญา ก็มีแต่เพียงสิทธิเรียกค่าเสียหาย จะบังคับให้นาย กำนันชำระหนี้ตามสัญญาอีกหาได้ไม่ ที่นาย กิ่งประสงค์จะเรียกค่าเสียหาย ค่าขาดประโยชน์ที่ไม่ได้กรรมสิทธิ์ตึกแถว 2 ห้องจากนาย กำนัน ซึ่งถ้านาย กำนันไม่ผิดสัญญา จะต้องปลูกให้นาย กิ่งนั้น เท่ากับจะบังคับให้นาย กำนันปฏิบัติ

การชำระหนี้ตามสัญญา นายกิ่งจะใช้สิทธิเช่นนั้นหาได้ไม่ เพราะนายกิ่งบอกเลิกสัญญา สัญญาไม่มีผลบังคับแล้ว ราคาตึกแถว 2 ห้องที่ประสงค์จะเรียกร้อง ไม่ใช่ค่าเสียหายอันนายกิ่งจะเรียกได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 215 และ 391 (คำพิพากษาฎีกาที่ 982/2513 ประชุมใหญ่)

ส่วนตึกแถว 1 ห้องที่ปลูกเสร็จแล้ว นายกิ่งมีสิทธิริบได้โดยไม่ต้องเสียค่าตอบแทน เพราะตามสัญญาที่ทำไว้ เมื่อมีการเลิกสัญญา นายกิ่งมีสิทธิริบการทำงานที่ทำไว้แล้วโดยไม่ต้องเสียค่าตอบแทน ข้อตกลงยกเว้นไม่ต้องกลับคืนสู่ฐานะดังที่เป็นอยู่เดิมตาม ป.พ.พ. มาตรา 391 ไม่ขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน แต่เครื่องผสมคอนกรีตมิใช่การทำงานที่ทำไว้ เป็นแต่เครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบการทำงานเท่านั้น นายกิ่งไม่มีสิทธิริบ (คำพิพากษาฎีกาที่ 3005-3006/2517)

ข้อ 34. คำถาม

ดำตกลงจะก่อสร้างอาคารบนที่ดินของแดง เพื่อเรียกเก็บเงินช่วยค่าก่อสร้าง แดงทำหนังสือให้ดำไว้มีข้อความว่า ได้รับเงินมัดจำจากดำ 100,000 บาท ในการที่ดำจะก่อสร้างอาคารจำนวน 19 คูหาบนที่ดินของแดง ส่วนรายละเอียดในสัญญาจะจัดทำเป็นหนังสือให้ถูกต้องภายใน 20 วัน ในวันทำหนังสือสัญญาจะชำระอีก 200,000 บาท ที่เหลืออีก 300,000 บาท จะชำระเมื่อลงมือก่อสร้าง หลังจากพ้นกำหนด 20 วันแล้ว แดงไม่ยอมให้ดำก่อสร้างอาคารบนที่ดินของแดงโดยอ้างว่ายังไม่ได้ออกรายละเอียดเกี่ยวกับการก่อสร้าง และยังไม่ได้ทำสัญญากันเป็นหนังสือ ดำโต้แย้งว่าได้มีการวางมัดจำกันไว้แล้ว การที่แดงไม่ยอมให้ดำก่อสร้างอาคาร ดำถือว่าแดงผิดสัญญาและขอเรียกค่าเสียหายจากแดง ดังนี้ ดำมีสิทธิเรียกค่าเสียหายจากแดงหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ 33 ประจำปีการศึกษา 2523)

แนวคำตอบ

ดำกับแดงตกลงกันว่าสัญญาก่อสร้างอาคารจะต้องทำเป็นหนังสือกำหนดรายละเอียดข้อสัญญาเกี่ยวกับการก่อสร้างภายใน 20 วัน และดำยังจะต้องชำระเงินในวันทำสัญญาอีก 200,000 บาทด้วย เมื่อแดงอ้างว่าดำไม่มาตกลงรายละเอียดเกี่ยวกับการก่อสร้างและยังไม่ได้ทำสัญญากันเป็นหนังสือ กรณีจึงเป็นที่สงสัยตาม ป.พ.พ. มาตรา 366 นับว่ายังมีสัญญาต่อกันจนกว่าจะได้ทำขึ้นเป็นหนังสือ ดังนั้น จึงยังไม่มีสัญญาก่อสร้างอาคารระหว่างดำกับแดง

ส่วนที่ดำได้แย้งว่าได้มีการวางเงินมัดจำไว้แล้ว แม้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 377 จะถือว่ามัดจำยอมเป็นพยานหลักฐานว่าสัญญาได้ทำกันขึ้นแล้วก็ตาม แต่จะนำมาใช้บังคับในกรณีตาม มาตรา 366 หาได้ไม่ เพราะสัญญายังไม่ได้ทำขึ้น (คำพิพากษาฎีกาที่ 1231/2518).

ข้อ 35. คำถาม

นายมันขายงาช้างให้นายคงในราคา 20,000 บาท แล้วคิดเสียดายที่ขายราคาต่ำไป จึงไปปรับทุกข์กับนายโทนผู้ใหญ่บ้าน นายโทนเชิญนายคงมาขอร้องให้ขายงาช้างคืน นายคงพูดว่า “ถ้านายมันจะซื้องาช้างจำเป็นต้องขายในราคา 30,000 บาท” นายโทนจึงบันทึกข้อความดังกล่าวให้นายคงลงชื่อไว้แล้วเชิญนายมันมาแจ้งให้ทราบ นายมันพูดว่า “ตกลงซื้องาช้างคืนในราคา 30,000 บาท” นายโทนจึงบันทึกข้อความดังกล่าวให้นายมันลงชื่อไว้ แล้วนัดทั้งสองฝ่ายมาพร้อมกัน นายคงกลับปฏิเสธไม่ยอมขาย นายโทนก็ว่าให้ไปฟ้องร้องกันเอาเอง นายคงกลับไปถึงบ้าน เกิดคิดว่านายมันจะฟ้อง จึงเขียนจดหมายส่งถึงนายมันในวันนั้นว่า ยอมขายงาช้างตามที่นายมันตกลงซื้อ ในคืนนั้นเอง มีคนร้ายเข้าปล้นบ้านนายคงเองงาช้างไป นายคงเรียกร้องให้นายมันชำระราคางาช้าง โดยอ้างว่านายมันตกลงซื้องาช้าง งาช้างโอนไปเป็นกรรมสิทธิ์ของนายมันแล้ว งาช้างสูญหายไปด้วยเหตุอันโทษนายคงไม่ได้ นายมันต้องรับผลแห่งภัยพิบัติการชำระหนี้กลายเป็นพ้นวิสัย เพราะพฤติการณ์ซึ่งลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบ นายคงหลุดพ้นจากการชำระหนี้ ดังนี้ นายมันจะต้องชำระราคางาช้างให้นายคงตามที่เรียกร้องหรือไม่

(ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ 34 ประจำปีการศึกษา 2524)

แนวคำตอบ

คำเสนอต้องมีข้อความชัดเจนแน่นอน ซึ่งเมื่อมีการสนองรับจะต้องเกิดเป็นสัญญา ข้อความตามบันทึกที่นายคงลงชื่อไว้ว่า ถ้านายมันจะซื้องาช้าง จำเป็นต้องขายในราคา 30,000 บาท นั้น เป็นเพียงคำปรารภว่าถ้าจะขาย จะขายในราคาเท่าไร ยังไม่ชัดเจนแน่นอนว่าจะขายจริง จึงถือไม่ได้ว่าเป็นการแสดงเจตนาทำคำเสนอ เมื่อบันทึกดังกล่าวไม่ใช่คำเสนอ ที่นายมันทำบันทึกว่าตกลงซื้องาช้างคืนในราคา 30,000 บาท จึงไม่ใช่คำสนอง แต่เป็นคำเสนอขอซื้องาช้างคืนในราคา 30,000 บาท (เทียบเคียงคำพิพากษาฎีกาที่ 835/2521) เมื่อนายคงปฏิเสธไม่ยอมขาย อันเป็นการบอกปิดคำเสนอของนายมัน คำเสนอนั้นย่อมสิ้นความผูกพันตาม ป.พ.พ. มาตรา 357 แม้นายคงจะเปลี่ยนใจยอมขาย โดยเขียนจดหมายส่งถึงนายมันในวันนั้น ก็ไม่มีผลเพราะ

คำเสนอของนายมันสิ้นความผูกพันเสียแล้ว สัญญาซื้อขายงาช้างระหว่างนายมันกับนายคงจึงไม่เกิด งาช้างไม้ออนไปเป็นกรรมสิทธิ์ของนายมัน นายมันไม่ต้องรับผลแห่งภัยพิบัติตาม ป.พ.พ. มาตรา 370 เพราะยังไม่มีสัญญาซื้อขาย และยังมีหนี้ตามสัญญาที่นายคงจะหลุดพ้นจากการชำระหนี้ตามมาตรา 219 นายมันไม่ต้องชำระราคางาช้างให้นายคงตามที่เรียกร้อย.